

DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

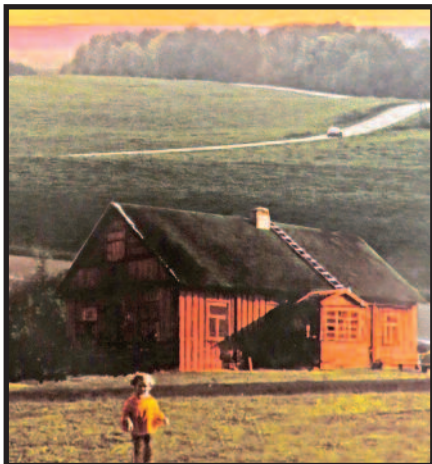
ANTRADIENIS–TUESDAY, LAPKRIČIO–NOVEMBER 6, 2018 • Vol. CIX NR. 133

Kaina 1.50 dol.

PERIODICALS

NEWSPAPER - DO NOT DELAY - Date Mailed 11-05-2018

ŠIAME NUMERYJE:

Iš Patulės kaimo į
platųjį pasaulį – 4 psl.

„Spindulėlio“ jubiliejus – 7 psl.

DRAUGAS
Mano laikraštis
nuolatinis,
patikimas,
mus rišantis.

Svarbi sutartis : vienybėje esame stiprūs

Bendradarbiavimo sutartis pasirašyta! Iš k.: Vladas Oleinikovas, Artūras Žilys ir Arvydas Urbonavičius. Dianos Aleknaitės nuotr.

ŽIVILĖ GURAUSKIENĖ

Šeštadienį, lapkričio 3 d. Lemonte, Pasaulio lietuvių centre vyko ne vienas svarbus renginys. Lietuvių dailės muziejaus galerijoje „Siela“ vykstant Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo suvažiavimui, apie 1 val. p. p. Posėdžių salėje susirinko JAV Lietuvių Bendruomenės (LB), Pasaulio lietuvių

centro (PLC) bei Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos (PLJS) atstovai pasirašyti Bendradarbiavimo sutartį.

Arvydas Urbonavičius (JAV LB), Artūras Žilys (PLC) bei Vladas Oleinikovas (PLJS) pasirašė Bendradarbiavimo sutartį, numatančią šių organizacijų bendradarbiavimą kultūros, švietimo, visuomeninėje, socialinėje, sporto ir kitose srityse. –2 psl.

Sofijos Smetonienės ir Jadvygos Tūbelienės istorija – kino ekranuose

ALGIS VAŠKEVIČIUS

Penkerius metus kurtas režisierės Ramunės Kudzmanaitės filmas „Aš priglaudžiau prie žemės širdį“ pagaliau pasiekė kino ekranus ir jį jau pamatė nemažai žiūrovų. Apie dvi seseris Chodakauskaites – prezidento Antano Smetonos žmoną Sofiją Smetonienę ir ministro pirmininko Juozo Tūbelio žmoną Jadvygą Tūbelienę pasakojanti kino juosta sužavėjo žiūrovus originaliu pasakojimo būdu, dokumentinių kadru, vaidybos ir net animacijos deriniu bei įdomiais archyviniais kadrais ir įrašais.

Širdį priglaudė prie lietuviškos žemės

Jau patys pirmieji naujojo filmo kadrai intriguoja – Jungtinėse Amerikos Valstijose Clevelando mieste kūrybinė grupė pasibeldžia į namo, kuriame gyveno Smetonų šeima ir kur kilusio gaisro metu Lietuvos prezidentas žuvo duris. Jas praveria nustebusi juodaodė su kūdikiu ant rankų, kuri, aišku, nieko nežino apie šio namo istoriją, nėra girdėjusi nei prezidento, nei Lietuvos vardo. O jau netrukus – New York metro vaizdai ir po šį miestą vaikščiojantis čia gyvenęs J. Tūbelienės anūkas finansininkas Peter Kuhlmann, rodantis pastatą, kuriame jo senelė sakė savo oficialią kalbą.

– 6 psl.

Nuo gražių vaizdų pereisime prie gražių minčių, nuo gražių minčių – prie gražių darbų – Platonas

Ne vienerius metus Rusijos caras Vladimiras Putinas politikų buvo įvardintas įtakingiausiu pasaulio žmogum. Na, žinoma, jis valdo didelę ir neprognozuojamą valstybę ir reikia jo bijoti. Bet man, žmogui iš gatvės, šis valdovas vis tiek „netraukia“ iki generolo, o ką jau kalbėti apie maršalą. Tai tipiškas seržantas – pasipūtęs ir kerštingas (toks buvo ir Stalinas bei Hitleris). Juk generolas, pvz., neleistų sau nusirenginėti prieš žmones, ką labai mėgsta dabartinis Rusijos caras – jis per atostogas išvažiuoja kur nors į Sibirą ir atšaurioje gamtoje prieš kameras išsirengia (tiesa, iki pusės), sėda ant arklio ir demonstruoja savo fizinę „formą“. Gal jo amžiuje forma ir neblogo, bet savotiški ekshibicionistiniai polinkiai valdovui nėra privalumas, tai greičiau besireiškiantis nevisavertiškumo kompleksas, kurį reikia kažkoku būdu kompensuoti. Nors kai ką tai veikia, ir šaunusis seržantas jau dvidešimt metų yra renkamas (tegu ir nesąžininguose rinkimuose) Rusijos valdovu.

O štai kaip Putinas atrodo buvusių kompanionų akimis. „Delfi.lt“ paskelbė buvusio Kremliaus propagandininko Vitalijaus Manskio, kuris dabar gyvena Latvijoje, pastebėjimus apie Vladimirą Putiną, kuriuo jis nusivylė. Daug metų Manskis turėjo galimybės stebėti Putiną, jis kūrė filmus apie jį valstybinei televizijai ir turi niekur neskelbtos medžiagos. Režisierius netgi turėjo teisę Putinui užduoti provokuojančius klausimus ir naudotis neribojama prieiga prie slapčiausių Kremliaus ir V. Putino prezidentinės kampanijos užkulisų. Dabar Manskis sukūrė dokumentinę juostą, rodančią pasauliui nepasotinamą V. Putino valdžios ir galios troškimą bei pastangas bet kokia kaina atkurti Rusijos sovietinių laikų šlovę. „The Daily Beast“ V. Manskis sako, kad V. Putino diktatoriški instinktai galiausiai padarė savo: jis „paprasčiausiai neturėjo kito pasirinkimo – tik amžiams įsitverti valdžios“.

Nedėkingas karjeristas

Kai tapo prezidentu, vienas pirmųjų V. Putino veiksmų buvo raudonos vėliavos sugražinimas. Netrukus jis sugražino ir sovietinį himną, kurio 1990 m. buvo atsisakyta. Po to V. Mankiui Putinas aiškino, kodėl jis taip pasielgė – „svarbu atgaivinti piliečių tikėjimą“ valdžia. Galvodami apie Sovietų Sąjungą, turime prisiminti didžią pergalę Antrajame pasauliniame kare, o ne tik gulagus, – aiškino V. Putinas. Taigi statydamas savo Rusiją jis rėmėsi tais rūsais, kurie buvo suformuoti sovietinės sistemos ir kurie jaučia nostalgiją Sovietų Sąjungai („Negalime iš žmonių atimti visko... Kodėl reikia viską išmesti į istorijos šiukšliadėžę?“ – yra sakęs Putinas režisieriui), nes tie, kurie sovietizmui priešinosi, buvo sunaikinti iki pašaknų. O bandančią atželti nesovietinę Rusiją Putinas toliau naikina.

Dokumentinėje juostoje V. Manskis V. Putiną rodo nedėkingą karjeristą. Po pirmųjų Putino metų valdžioje režisierius apsilankė svečiuose pas buvusį Rusijos prezidentą Borisą Jelciną, kuris Putiną pasirinko savo įpėdiniu ir juo labai tikėjo. Iš pokalbio su Jelcinu režisierius suprato, kad Putinas su juo nesitarė dėl sovietinio himno, kuriam buvo tik pakeisti žodžiai, restauravimo. Jelcinas naująją Rusijos himną pavadino „raudonoku“, primenančiu Sovietų Sąjungą, kurią jis sugriovė. Dar daugiau – po prezidentinių rinkimų, kai jis pirmą kartą buvo išrinktas, Putinas net nepaskambino savo globėjui Jelcinui ir nepadėkojo jam už iškėlimą, nors tas tikėjosi bent dėkingumo.

Filme V. Manskis rodo, kaip iš viešosios erdvės buvo pašalinti B. Jelcino ir M. Gorbačiovo vardai. Jis sako, kad Rusijoje taip įprasta – dauguma buvusių Rusijos įtakingųjų miršta užmarštyje, nebent išimtis galėtų būti Romanovų dinastija, tačiau ir ji prisimenama daugiausiai dėl tragiškos baigties – Lenino įsakymu paskutinio Rusijos caro šeima buvo brutaliai išžudyta. „V. Putinas labai gerai išstudijavo savo pirmtakų biografijas ir gyvenimus. Dabar jis tiesiog nebeturi kito pasirinkimo. Jis tikrai nenorėtų sekti Ceausescu ir Miloševićiaus pėdomis, jis jokiais būdais nenorėtų ir Pinocheto, kuris buvo teisiamas savo šalyje, likimo“, – sako V. Manskis, darydamas prielaidą, jog V. Putinas bandys valdžioje išsilaikyti dar ateinančius 20–30 m.

Jis mano, kad autoritariniai V. Putino polinkiai

Šaunusis seržantas Putinas

AUDRONĖ V. ŠKIUDAITĖ

buvo aiškūs dar prieš jam tampant prezidentu. Režisierius prisimena 1999 m. Maskvos gyvenamajame rajone čečėnų surengtą sprogdinimą, per kurį žuvo šimtai žmonių. Tuometinis Rusijos ministras pirmininkas V. Putinas tada abejingai pasakęs: „Su tuo galime kovoti tik jėga“. Tai jis pademonstravo dar po dvejų metų. Sovietinis mentalitetas, anot V. Manskio, visu gražumu pasirodė V. Putino reakcijoje į įkaitų dramą Maskvos teatre 2002 m. ir į Beslano tragediją dar po dvejų metų, kai naikinti teroristų, rizikuojant civilių gyvybėmis, buvo pasiųstos specialiosios pajėgos su nuodingomis dujomis, granatomis ir liepsnosvaidžiais. Žuvo šimtai žmonių. „Buvo akivaizdu, kad jam absoliučiai nusišpėjau į žmones, jam terūpėjo su valstybe susiję tikslai“, – sako V. Manskis.

Latvija neišgelbės

V. Manskis 2014 m. išvyko iš Rusijos ir apsigyveno Latvijoje. Teisiškai jis gali skelbti dokumentinę medžiagą, kurią naudoja filme apie Putiną, nes jam priklauso autorinės teisės, tačiau jis rizikuoja įsiutinti Rusijos prezidentą, ir Latvija jo neapsaugos. Kaip S. Skripalio ir A. Litvinenkos neapsaugojo Anglija. Publikacijoje rašoma, kad V. Manskis su „The Daily Beast“ žurnalistais kalbėjosi prabangiame viešbutyje Londone – visai šalia tos vietos, kur radioaktyviu poloniu buvo apnuodytas A. Litvinenka. Žurnalistams jis pasiguodė, kad apie pasekmes jis stengiasi negalvoti. „Nugrūdau tokias mintis į atokiausią kampą. Kai jos ima ir sugrįžta, veju šalin, nes noriu jaustis ir būti laisvas. Nenoriu kas kartą imdamas už durų rankenos nerimauti, kas gali nutikti“, – sako V. Manskis, kuris naująjį savo filmą vadina savotišku atsiprašymu už tai, jog kadaise pats padėjo skleisti V. Putino propagandą. „Nepavadinčiau to atsiprašymu tiesiogine prasme, tai labiau viešas pri-

sipažinimas, jog suvokiu savo kaltę. To supratimo ir pripažinimo nepakan-ka. Norėčiau, kad filmo žiūrovai, ypač Rusijos žmonės, tiesiog imtų ir susimąstytų – susimąstytų apie visas praeityje padarytas klaidas ir bent pasi-stengtų ateityje jų nekartoti“, – sako fil-mo kūrėjas, nors vargu ar jis tiki, kad šis filmas pasieks Rusijos kino teatrus.

„Garsus poetas Aleksandras Puš-kinas – rusiškasis Šekspyras – parašė

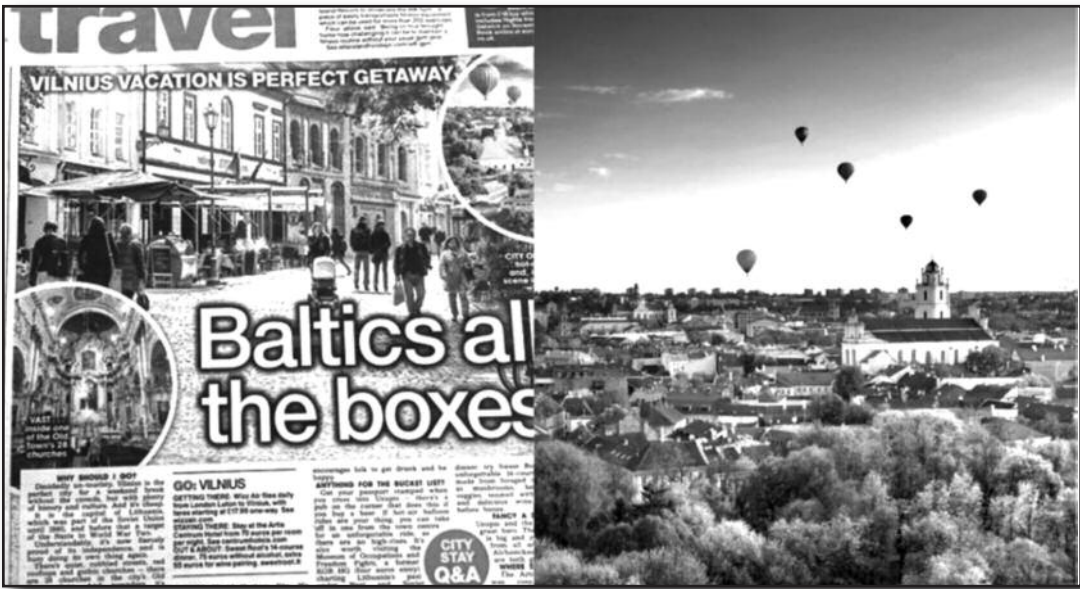
kūrinių ‘Borisas Godunovas’, kuriame gvildenamos kovos dėl valdžios temos. Paskutinė dramos eilutė, kai Borisas neteisėtai perima valdžią, skelbia: ‘Žmo-nės tylėjo’. Labai liūdna matyti, jog net ir praėjus 500 m. Rusijoje mažai kas pasikeitė“, – sako V. Manskis.

Vis dėlto rusai bando netylėti

Vis dėlto Maskvos centre buvo susirinkę tūk-sančiai rusų pagerbti Josifo Stalino teroro aukų, nors keletą kartų tokia galimybė buvo atmesta. Žmo-gaus teisių organizacija „Memorial“ „Vardų graži-nimas“ akciją organizuoja jau daugiau kaip de-šimtmetį. Dalyviai sustoja į eilę ir skaito aukų, nu-žudytų per ketvirtajame dešimtmetyje prasidėjusias sovietų represijas, vardus. Prie memorialu tapusio akmens, atvežto iš buvusios Solovecko priverstinio darbo stovyklos tolimojoje šiaurėje, dabar pastatyto prie Federalinės saugumo tarnybos (FSB), anks-čiau žinomos kaip KGB, būstinės padedamos gėlės, uždegamos žvakės. „Atvykstu kasmet, nes jaučiu, kad esu įpareigotas pagerbti aukas. Šiandien Rusija mė-gina užmiršti tą laikotarpį“, – naujienų agentūrai AFP sakė liberaliosios partijos „Jabloko“ narys. Rusijos valdžia pastaruoju metu mėgina reabilituo-ti Stalino režimą, užsimerkdama prieš represijas ir priverstinės kolektyvizacijos aukas, kurių buvo mi-lijonai. Oficialiojoje žiniasklaidoje apie Stalino rep-resijas žinios neskelbiamos. Valstybinio Viešosios nuomonės tyrimų centro (VCIOM) apklausos duo-menimis, beveik pusė apklaustų 18–24 m. rusų nie-ko nežino apie Stalino eros represijas, o organizaci-jai „Memorial“, viešinančiai dabartinius žmogaus tei-sių pažeidimus Rusijoje, daromas vis didesnis spau-dimas. Nuo 2016-ųjų ši grupė paskelbta „užsienio agente“.

Kaimynų nepakeisime, bet juos turime pažinti.

Atostogos Vilniuje – tai tobula išvyka

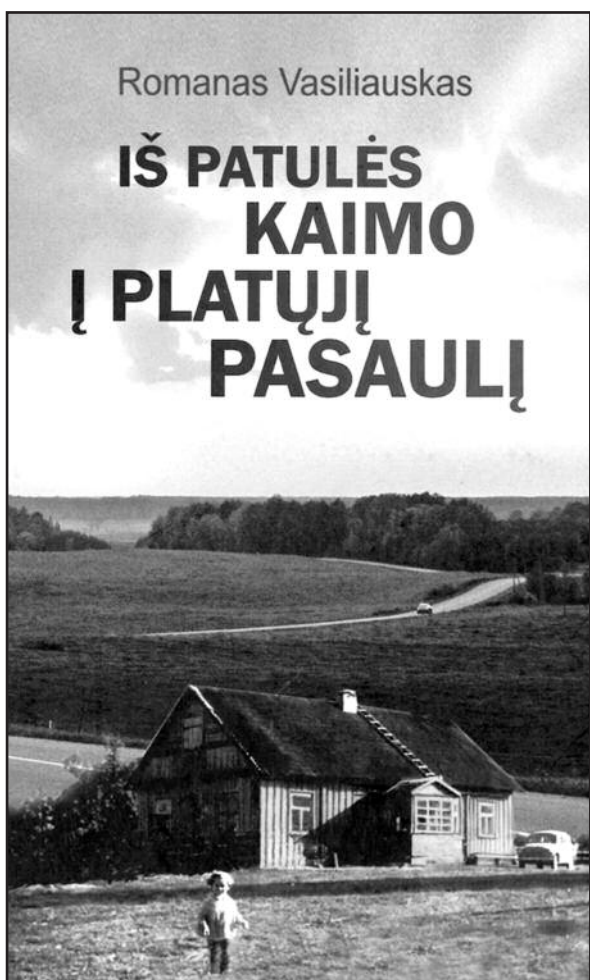

Taip šį savaitgalį, spalio 4 d., rašė vienas didžiausių Jungtinės Karalystės leidinių „The Sun“. Daugiau nei 1,4 mln. tiražu leidžiamame laikraštyje Vilniui sekmadienį skirtas vi-sas puslapis. Straipsnis taip pat skelbtas interneto svetainėje www.thesun.co.uk, kurį kas-dien aplanko daugiau nei 4,8 mln. skaitytojų, o mėnesio auditorija siekia 80 mln., rašoma pra-nešime spaudai. Kelionės reportaže Vilnius pristatomas kaip šiuolaikiškas miestas, kurio įdo-miausias lankytinas vietas Senamiestyje galima pasiekti pėsčiomis. Halės turgus minimas kaip įdomi vieta, kurioje galima pavalgyti ir išgerti šviežiai spaustų sulčių. Daug dėmesio sulaukė Užupis, rašoma apie galimybę skristi virš miesto oro balionu. Straipsnį parengė šio leidinio kelionių korespondentė Rosie Gizauskas, kurios vizitą Vilniuje rugsėjį organizavo miesto tu-rizmo ir verslo plėtros agentūra „Go Vilnius“.

Autorė – lietuviškų šaknų turinti britė. Ji pati sekmadienį savo *Instagram* paskyroje pasi-dalino straipsniu ir šia proga rašė, kad jos tėtis yra kilęs iš Lietuvos. „Specialiai neturistinis, Vilnius yra tobulas miestas savaitgalio išvykai be minių, tačiau su istorijos ir kultūros gausa“, – rašė R. Gizauskas.

DELFI.lt

Iš Patulės kaimo į platųjį pasaulį

Knygos viršelis (dail. Jonas Gudmonas), išleido „Homo liber“.
Autoriaus asmeninio albumo nuotraukos

Ramunės Kubiliūtės pasikalbėjimas su neseniai Lietuvoje pasirodžiusios ir skaitytojų dėmesio sulaukusios knygos „Iš Patulės kaimo į platųjį pasaulį“ autoriumi Romanu Vasiliausku.

Autorius apie save. Gimiau Patulės kaime (3 km nuo Upynos). Mokiausi Upynos, Skaudvilės mokyklose, vėliau Vilniaus pedagoginiame universitete ir Vilniaus universitete studijavau lietuvių ir anglų kalbas. Į švietimo problemas pradėjau gilintis po studijų ir ypač dirbdamas pedagoginio žurnalo redakcijoje. Vėliau pasinėriau į žmogaus ugdymo mokslą. Apsigynęs daktaro ir habilituoto daktaro disertacijas, Lietuvos edukologijos universiteto Edukologijos katedroje nuėjau kelią nuo dėstytojo iki profesoriaus. Parašiau apie šimtą straipsnių, išleidau knygų pedagogine tema. 2011 m. išėjęs į pensiją, gilinausi į etninės kaimo kultūros problemas, paskelbiau straipsnių „Lietuvos žiniuose“, „Tauragės kurjeryje“, „Šilalės artijoje“, parašiau knygą „Iš Patulės kaimo į platųjį pasaulį“, kurią 2018 m. išleido „Homo liber“ leidykla.

Kaip kilo mintis parašyti šią knygą? Jūk Jūsų akademinė sritis – pedagogika. Jūs jau daug metų negyvenate gimtinėje...

Idėja parašyti šią knygą kilo prieš aštuonerius metus ir tai lėmė objektyvūs bei subjektyvūs veiksniai. Objektyviai žvelgiant – kaimas šimtmečiais asocijavosi su žeme ir šeima. Veikiant urbanizacijai, žemės reformoms, sovietmečiu naikinant tautos tapatybę, vykstant įvairiems kaimo transformacijos procesams, daug kaimų nyko ir liko be gyventojų. Iš šių objektyvių prielaidų išsikristalizavo klausimai: ar kaimas, atsidūręs ties fizinio išnykimo riba, dingsta be pėdsakų? Kaip naujoji karta, išeiviai iš Patulės gimtojo kaimo dėl vykusios urbanizacijos išsivertino mieste, įgijo profesijas? Iš šių objektyvių apmąstymų išsirutuliojo prielaida: kaimo reikšmė neišnyksta, jei iš to krašto išaugusi karta, išsivertinusi kitoje gyvenamoje vietovėje, palaiko ryšius su gimtine, ją prisimena.

Šią knygą rašyti taip pat skatino ir glaudus emocinis ryšys su Tėviške, artimųjų kapai, lankymasis kiekvieną vasarą per atostogas, bendravimas su Šilalės rajono Upynos miestelio, Patulės ir kitų aplinkinių kaimų įvairių kartų žmonėmis, žemdirbiais ir mokytojais. Anksčiau daugiau gilinausi ir rašiau apie pedagogiką kaip ugdymo mokslą, tačiau stengiausi net sovietmečiu neatsikirti pedagogikos nuo jos šaknų, etninės pedagogikos, etninės kultūros. To-

dėl habilitacinį darbą rašiau ir apgyniau tema „Lietuvių tautos pedagogika – jaunosios kartos socializacijos fenomenas“ (2006 m.). Tačiau šioje knygoje išplėčiau pažinimo lauką: švietimą, mokytojų veiklą, kartų kaitą, vykusią įvairiais laikotarpiais, nagrinėju plačiame istorinio, geografinio, ekonominio, socialinio, kultūrinio kaimo gyvenimo kontekste.

Kam knygą skiriate?

Knyga pirmiausia skiriama Šilalės krašto žmonėms, o taip pat kraštiečiams, gyvenantiems įvairiuose Lietuvos miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Tauragėje, visiems, kuriems rūpi kaimo likimas. Knygoje taip pat pateikta daug nuotraukų, 15 kraštiečių šeimų diagramų, atspindinčių šeimų istoriją. Todėl kraštiečiai bei jų vaikai ar vaikaičiai, kurie ateityje domėsis savo praeitimi ir ieškos giminytės šaknų, knygoje galės rasti svarbių faktų savo šeimų istorijai.

Galbūt knygoje atsispindi aprašyto krašto žmonių ryšiai su lietuvių išeivija Amerikoje?

Knygoje užfiksuota lietuvių išvykimo į Ameriką atvejų prieškariu. Plačiau aprašytas Patulės mokyklos mokytojos Sonios Pipiraitės-Tomarienės likimas (p. 176–177), kai ji 1939 m. išvyko į Ameriką ir prasidėjęs Antrasis pasaulinis karas neleido jai grįžti į Lietuvą. Ištekėjusi už graikų kilmės mokytojo H. Tomaro įsikūrė Čikagoje, kur tęsė pedagoginę veiklą Čikagos li-tuanistinėje mokykloje. Ji mokė vaikus tautinių šokių, bendradarbiavo lietuvių spaudoje, reikėsi kaip poetė ir literatė, skelbė spaudoje eilėraščius, apsakymus, kūrė eiliuotus pasakas. Iš viso išleido 18 knygelių vaikams. 1971 m. S. Tomarienė ir H. Tomaras lankėsi Upynoje.

Kuo ši knyga panaši ar skiriasi nuo kitų tokio žanro knygų? Ar manote, kad ji užpildo kokią spragą?

Lietuvoje, kaip laisvame krašte, išleidžiama nemažai kraštotyrinio turinio knygų apie įvairių vietovių – kaimų, miestelių raidą. Kraštotyros žurnale „Gimtasai kraštas“ skelbiama straipsnių etnografijos, tautosakos, istorijos klausimais. Tačiau neteko užtikti darbų, kuriuose būtų atskleista, kaip iš vie-

nos etnografinės vietovės buvę ūkininkų vaikai, jaunoji karta socializuojasi, kinta tarpgeneraciniai ryšiai šiuometinėmis nepriklausomos Lietuvos sąlygomis. Mūsų atlikto tyrimo apklausoje iš 30-ties respondentų, kilusių iš Patulės kaimo ir Upynos apylinkės, prisiminimų galima spręsti, kaip jaunimas, kurių tėvai, seneliai ir proseneliai buvo tik žemdirbiai, prisitaiko sparčiai kintančioje visuomenėje. Jie įgyja technologijos amžiui būdingas profesijas, išsivertina gyvenime. Matyti, kaip gyvenant atskirai nuo tėvų, per atstumą palaikomas ryšys su gimtine, kaip kinta požiūris į šeimą, kurioms šeimos vertybės jie teikia prioritetą. Sociologiniu metodu „praturtintas“ tyrimas padeda skaitytojui visapusiškai pažinti kartų ryšių raidą šeimoje, kartų, kilusių iš kaimo, praeitį, dabartį ir ateitį, suvokti juos kaip neišskaidomus komponentus.

Gal truputį paaikšinsite, kaip sugalvojote turinį? Ką norėjote pabrėžti?

Knygos turinio komponavimas pareikalavo daug pastangų, ne vieną kartą buvo keičiamas. Vadovautasi logika ir prioritetais. Į knygos pradžią iškėliau „Gimtinę – ankstesniojo gyvenimo saugotoją ir liudytoją“. Ši rubrika vienija visus straipsnius, atspindinčius gimtinę, kaimo bendruosius,

R. Vasiliausko knygos „Iš Patulės kaimo į platųjį pasaulį“ sutiktuvės Upynos kultūros namų salėje.

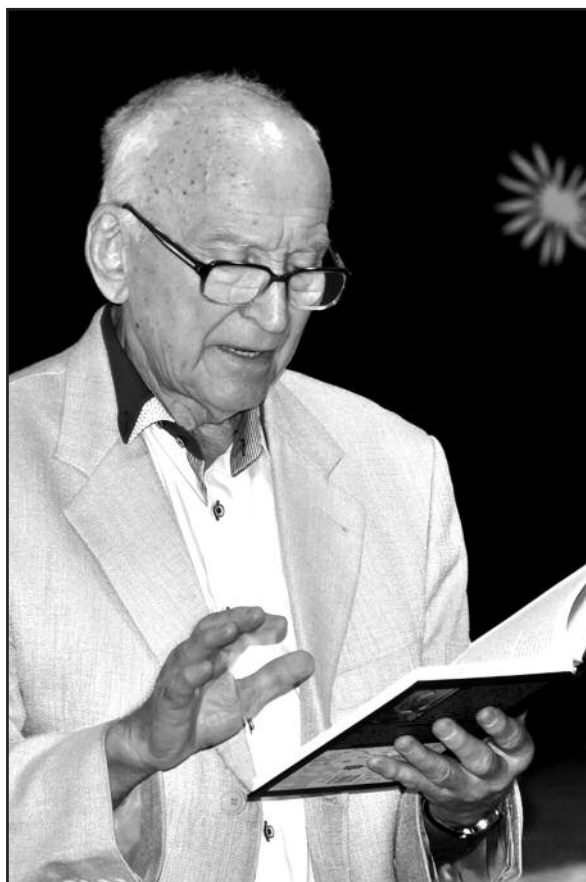
gamtinius, geografinius bruožus. Kadangi žemė – kaimo gyvenimo pagrindas, tai medžiaga apie apsirūpinimą žeme, skirstymasis į vienišius „sugulė“ po antrašte „Ūkininkavimo ir administracinio pavaldumo transformacija keičiantis kartoms“. Sėkmingo gyvenimo kaime pagrindas – tvirta, tarpgeneraciniais ryšiais susieta šeima. Todėl šeima – neabejotinai svarbiausia šios knygos gija. Žmogus šeimoje jaučiasi saugus, mokosi gyventi. Vaikai nuo gimimo buvo rengiami šeimos gyvenimui. Apmąstant šeimos vietą ir reikšmę, iškilo problema – daugiau vietos skirti savo ar viso kaimo šeimoms. Sprendžiant šią dilemą, iškilo vertybinis klausimas: kas yra didesnė vertybė – bitė ar bičių avilys? Kaip viena bitė, taip ir žmogus – vienišas, atsiskyrėlis – negali sukurti pilnavertės gyvenimo gerovės. Tokia santykio su vertybe nuostata padiktavo būtinumą pirma analizuoti Patulės kaimo šeimų istoriją ir tik po bendro šeimų apibūdinimo – „Vasiliauskų šeima kaip šeimos gyvenimo kvintesencija“.

Kiek laiko rinkote medžiagą ir kur jos ieškojote?

Medžiagą rinkau kelerius metus iš šių šaltinių: Lietuvos centrinio valstybinio archyvo (LCVA), Lietuvos etninės kultūros nacionalinio muziejaus Kraštotyrininkų draugijos saugyklos (LNM KDS), Lietuvos valstybės istorijos archyvo (LVIA), Lietuvos ypatingojo archyvo (LYA), Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Retų knygų ir rankraščių skyriaus Dariaus ir Girėno fondo, Mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyriaus, Tauragės apskrities archyvo, Šilalės rajono Upynos muziejaus. Iš viso knygoje panaudoti 142 šaltiniai.

Kokių sunkumų patyrėte ieškodamas medžiagos?

Pradėjus rinkti medžiagą vyliausi, kad daug jos surinksiu iš kaimo vyresniosios kartos atstovų. Tačiau tuo metu dalis vyresniųjų kraštiečių sirgo, o netrukus kai kurie iš jų ir mirė. Respondentai, būda-

R. Vasiliauskas pasakoja apie knygą.

mi senyvo amžiaus ir ligoti, atsakydami į kai kuriuos klausimus neprisiminė faktų ar dėl kitų priežasčių negalėjo išreikšti savo nuomonės. Tobulinant anketą, nemažai klausimų buvo atsisakyta ir jie naujai suformuluoti. 2012 m. parengta nauja anketa „Šeimos kartų ryšiai ir solidarumas“, skirta iš Patulės ir Upynos kaimų kilusiems tėvams ir jų suaugusiems vaikams. Tiriamosios grupės parinkimas kėlė daug sunkumų: „išeiviai“ iš tėviškės buvo išsibarstę ne tik po artimiausius rajonus (Šilalę, Tauragę), kitus Lietuvos regionus, bet ir po užsienį. Kai kurie potencialūs tiriamieji, išitraukę į profesinę veiklą, stokojo laiko, gilinimasi į praeitį laikė neperspektyviu užsiėmimu ir dalyvauti tyrime atsisakė. Išvykusieji į užsienį sudaro mažumą, tik apie 15 proc. Sudarydami anketą vylėmės, kad į užsienį iš Upynos krašto išvykę ir kai kurie jau grįžę jaunuoliai pasidalys su mumis neįkainojamai svarbia patirtimi. Tačiau skaudžiai klydome. Kelią pastojų kelios kliūtys. Nemažai jaunuolių, išvykę į užsienį dėl geresnės studijų kokybės, įsidarbinimo ir materialinių gyvenimo sąlygų pagerinimo, stokojo laiko ir noro atsakyti į anketos klausimus. Grįžimas mintimis į savo šaknis, šeimos istoriją jiems atrodė laiko gaišatis ir beprasmybė. Ir galbūt ne todėl, kad jie savo tėvų ir protėvių gyvenime nemato šviesos, meilės, gerumo, o todėl, kad šiuo metu yra užsiangazavę žūtibūtiniam savo gyvenimo kokybės, materialinio gyvenimo pagerinimo tikslui. Juos traukia gimtųjų namų jaukumas, mokslo draugai. Todėl grįžę iš užsienio per didžiąsias šventes atostogų, kelias dienas pabuvę pas tėvus, skuba pas gimines ir draugus. Užpildę dvasinę tuštumą sugrįžta į rutinišką, daug fizinių jėgų reikalaujančią veiklą užsienyje.

Kilo sunkumų ir renkant medžiagą iš archyvų. Upynos apylinkės kaimai ilgą laiką priklausė Tauragės apskrities, Skaudvilės valsčiaus jurisdikcijai. Tarpukario laikotarpiu iš Tauragės apskrities ateidavo nurodymai, kaip gerinti žemės ūkį, plėsti švietimą, kelti kaimo kultūrą. Tačiau per karą Tauragės archyvo fondas buvo saugomas namo palėpėje. Po karo žmonėms ne archyvai rūpėjo: stogui prakiurus, duomenys sušlapo ir sunyko. Todėl negalėjau pasinaudoti labai svarbiu šaltiniu.

Ar buvo atradimų, faktų, apie kuriuos anksčiau nežinojote?

Mano kaimą Patulę nuo Vytogalos, plačiai žinomo lakūno S. Girėno gimtinės, skiria keli kilometrai. Apie lakūnų S. Dariaus ir S. Girėno žygdarbį nuolat girdime per radiją, iš spaudos. Tačiau nežinojau, kaip 1934 m. liepos mėnesį, praėjus metams po lakūnų žūties, buvo minimas jų žygdarbis Upynoje. Siekta į minėjamą įtraukti visą Upynos visuomenę – mokytojus, mokinius, ūkininkus, šaulių, pavasarininkų, jaunalietuvių organizacijas. Minėjime dalyvavo lakūno brolis Petras Girėnas, kalbėjo plačiai žinoma kraštotyrininkė Marija Čilvinaitė. M. Čilvinaitė, kurią pažinojau ir bendravau – viena ryškiausių mūsų krašto atstovių. Ji aktyviai dalyvavo etnografinėse ekspedicijose ir per ilgąmetę profesinę veiklą surinktą kraštotyrinę medžiagą skelbė įvairių laikotarpių spaudoje – „Gimtajame krašte“, „Mūsų senovėje“, „Mokykloje“, „Kraštotyroje“, „Gyvenime“, „Kultūroje“, „Trimite“, „Šilalės artijoje“.

Gal paminėsite, kokių iškilų asmenybių iš ten kilę? Koks jų likimas?

Mokytojas, karininkas Juozas Baltušis mokytojavo Upynoje, sėkmingai vadovavo Šaulių organizacijai, bet 1941 m. dingo be žinios. Sklido gandai, kad žuvo Raseiniuose neaiškiomis aplinkybėmis. Nustatyta, kad 1941 m. birželio 14 d. represinių struktūrų (MGB ir NKVD) buvo areštuotas, ištremtas į Krasnojarsko kraštą, kur, išgyvenęs vienerius metus, mirė. Panašus, tragiškas likimas ištiko plačiai žinomą kunigą, mokinių dvasingumo ugdytoją Joną Kalvaitį.

Kaip knyga buvo sutikta?
Knyga kraštiečių buvo labai laukiama. Knygos pristatymas vyko 2018 m. rugpjūčio mėn. 19 d. Šilalės rajono Upynos kultūros namuose. Kaip rašo S. Martišienė, maloniai nustebino susirinkusiųjų gaušumas – kultūros namų salė buvo pilnutėlė. Atvyko buvę patuliškiai, Vasiliausų giminės, kaimynai, Šilalės rajono atstovai. Susidomėjimas knyga buvo didelis – kelias dešimtis egzempliorių susirinkusieji įsigijo (*Šilalės artijos*, 2018 m. rugpjūčio 31 d. Nr. 65).

Ačiū ir sėkmės tolesniuose užsimojimuose.

TEATRŲ IR KONCERTŲ SALĖSE

Dar kartą apie „Žygimanto Augusto ir Barboros Radvilaitės legendą“

LAIMA ŽLIOBIENĖ

Perskaičiusi taiklų Giedrės Vencius aprašymą („Draugas“, spalio 23 d.) ir išgirdusi žiūrovų atsiliepimus, turiu pridėti ir savo nuomonę. Man šis pastatymas atrodė visapusiškai efektingas, taikė tiesiai į širdį, bet turiu pastabą. Suprantu, kad lietuviai, čia tikėjęsi rasti istorijos paaikškinimą, gal net nepastebėjo, jog kūrėjų tikslas, puikiai įkūnytas, buvo ne istorijos atkūrimas, bet psichologinis aspektas.

Pirmajame veiksmе pavaizduota Žygimanto Augusto septynmečio vaiko reakcija, vaiko, kuris priešinasi, bet tampa karūnuotas Didžiuoju kunigaikščiu, kuriam visi lankstosi. Toliau – jo brendimo laikotarpis, kai jis savo galią naudoja linksmybėms, girtuokliavimui palaidų, pataikaujančių pavaldinių kompanijoje. Ilgainiui tai jo nebetenkina. Tada vaizdžiai parodomas jo pasimetimas, prasmės neradimas, klaidžiojimas. Jis bėga ir bėga aplink sceną, lyg ieškodamas... Tada jam prisistato galingi ir dar didesnės galios siekiantys Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikai Radvilos, Rudasis ir Juodasis. Jie reikalauja iš Žygimanto dalintis su jais valdžia ir kaip garantiją jam už tai siūlo nuolankią jaunutę savo seserį. Toks jų elgesys sukelia Žygimanto pasipiktinimą. Jis jos nepaima, juos pavaro.

Laikui bėgant matome, kaip Žygimantas su Barbora bendrauja, vienas kitą vertina, randa artimą dvasią. Tarpais pasirodo karalienė Bona Sforza, Žygimanto motina, labai valdinga moteris. Ji iš Žygimanto reikalauja be jokių kompromisų tęsti jos valdžią, kelti šeimos garbę, remtis itališka kultūra. Pasirodo ir Žygimanto tėvas, Augustas Senasis (Saksonijoje vadintas Išmintinguoju), kurį po Jogailos mirties lietuviai ir lenkai pasikvietė valdyti DLK-Lenkiją. Jis, susenęs, pasidavęs Bonos vadovavimui. Šioji, pajutusi Žygimanto dėmesį Barbora, jam uždraudžia su ja („kažkokia lietuvaitė“) susitikinėti. Tai Žygimantą priveda prie psichologinio virsmo, kuris šiame veikale yra ypač veiksmingai pristatomas. Tiesiog kvapą gniaužia scenos režisavimas, vaidyba. Žygimantas nususuka nuo despotiškos motinos, kojos treptelėjimu išvaiko jam pataikaujančius „baliaininkus“ ir tampa tvirtu, autoritetingu valdovu.

Žygimantas ir Barbora susitikinėja keliaudami slaptu įėjimu tarp jų rūmų. Vieną naktį Radvilų užklupti ir jiems reikalaujant, sutuokiami. Po keturiolikos dienų, mirus Jogailai, Žygimantas iškviečiamas į Krokuvą karūnavimui. Po keturių mėnesių, kaip rašoma rūmų ataskaitoje, Barbora atvyksta pas jį į Krokuvą, lydimą beveik pusantro tūkstančio arklių traukiamų vežimų su kraičiu. Istorija liudija, kad Bona Sforza ir Lenkijos didikai nenorėjo pripažinti Žygimanto vedybų, nes siekė gauti daugiau galios jį apvesdinę su kokia nors Europos karalaite. To nepaisydamas, iškilmingoje ceremonijoje Žygimantas savo rankomis Barbora ant galvos uždeda karalienės karūną. Gal ir norėjosi šiame pastatyme matyti Barboros karūnavimą. Tai būtų buvusi antra kulminacija, tačiau jo kūrėjas norėjo parodyti Barboros pastangas siekti Bonos Sforzos palankumo ir šios griežtą atstūmimą, ignoravimą.

Istorija liudija įtarimus, kad Italijos Sforzų (ir Medici) giminių naudota taktika atsikratyti savo konkurentų juos pavaišinus nuodais galėjo būti panaudota

ir prieš Barbora. Florencijoje tam net buvo naudojami specialūs žiedai su dangteliu, kurį pradarius išbėrėdavo nuodingi milteliai. Ar yra kas nors patikrinęs, kada ir kur būdama Barbora sunegaluodavo? Žinome tik tiek, kad po apsigyvenimo Bonos Sforzos valdomoje pilyje ji nebepagijo. Čikagos įspūdingame Auditorium teatre simboliškai ir labai efektingai didžiulis šviestuvas su geležiniais ratais, kaip kalėjimo grotomis, lėtai leidosi žemyn ir apglėbė mirusią Barbora.

Šiame pastatyme yra pavaizduotas literatūroje ir dramaturgijoje labai mėgstamas „savęs atradimas“ (angl. selfrealization). Geresnio šios temos pristatymo nesu mačiusi, nors dėstydamą dramaturgijos apžvalgą esu daug kartų tai stebėjusi.

Nenuostabu, kad kai kuriems žiūrovams galėjo būti sunkoka tuo pačiu metu spėti vertinti veiksmą scenoje, klausytis muzikos ir žodžių, skaityti aukštai rodomus poetiškus subtitrus ir dar pamatyti bei suprasti už pagrindinių aktorių nugarų jų emocijas judesiais reiškiančius šokėjus! Tai didelis kūrėjų ir atlikėjų menas. Pagarba visiems, kurie tai sukūrė!

Scena iš miuziklo „Žygimanto Augusto ir Barboros Radvilaitės legenda“, parodyto š. m. spalio 6 d. Čikagos Auditorium Theatre. Jono Kuprio nuotrauka

Gal ir būtų buvę gera matyti tarp Žygimanto ir Barboros daugiau romantikos. Yra išlikę jų laišškai vienas kitam, jo rūpestis jai susirgus. Po jos mirties rašyta, kad Žygimantas visą kelią ėjo pėsčias paskui jos karstą, gabenamą iš Krokuvos į Vilnių. Pasakojimai apie jų meilę skambėjo ilgai. Dailininkas Josef Simmler Žygimanto sielvartą prie Barboros mirties patalo įamžino paveiksle. Tačiau, suprantama, visos istorijos neįmanoma sudėti į vieną teatrinį pastatymą.

Dar viena pastabėlė.
„Miuziklo“ žanras Amerikoje daugumai reiškia muziką, pagal kurią norisi šokti, linksmus šokius ir šokinėjimus, flirtą, romantišką meilę, intrigas, humoro intarpus. Dvi dienas prieš „Žygimanto ir Bar spektaklį“ man teko matyti labai populiarių, daug pelno atnešusių hip-hop miuziklą „Hamilton“. Mintyse lyginau jį su „Žygimantu ir Barbora“. Nekartosiu Giedrės Vencius straipsnyje surašytų gerų vertinimų. Jai visiškai pritariu. Neminėsiu nei kai kurių neesminių panašumų su „Hamilton“. Lietuviškasis miuziklas skyrėsi nuo „Hamilton“ savo gilia tema, prasme, simbolizmu, poetiškumu ir lietuvišku santūrumu. Žiūrovams reikėjo įtemptai sekti, įsisąmoninti, kas jame sudėta. Gal tie, kurie ateina žiūrėti miuziklo, tikisi pramogos (angl. entertainment), ką randa, pvz., „Hamilton“ pastatyme su boom-boom muzika, gatviniais akrobatiniais šokiais, šmaikščiu eiliuotu žodžiu, gan įžūliu humoru, na, ir politiškai korektišku istorijos perrašymu. „Žygimante ir Barboroje“ jie to nerado. Bet žiūrovų reakcija buvo puiki, pabaigoje jie ilgai plojo ir plojo, nepajudėdami ir šypsodamiesi! „Žygimantą ir Barbora“ norėčiau žiūrėti antrą kartą, nes prie viso kito jame dėmesys buvo skirtas taip pat ir stiliui bei grožiui!

Sofijos Smetonienės ir Jadvygos Tūbelienės istorija – kino ekranuose

D. Gasiūnaitė filme suvaidino S. Smetonienę.

Atkelta iš 1 psl.

Žinoma teatro, kino ir televizijos režisierė R. Kudzmanaitė ėmėsi nelengvo uždavinio sugrąžinti sovietmečiu išplėštą Lietuvos istorijos puslapį ir papasakoti apie seseris Chodakauskaites, parodant jų ryžtingą ir tvirtą laikyseną XX amžiaus karų, perversmų, laisvės ir emigracijos laikotarpiu, kartu atskleidžiant ir primenant svarbius to meto Lietuvos istorinius įvykius. Įdomi filmo forma neleidžia žiūrovui nuobodžiauti, o įtraukia į tuos įvykius, atskleidžia naujų netikėtų detalių.

„Susizavėjau šiomis moterimis ir pajutau neteisybę, kad didžiausias vaidmuo Lietuvos istorijoje pripažįstamas tik vyrams. Vieni istorikai seseris vadina lenkaitėmis, kiti sako, kad jos buvo kilusios iš sulenkėjusių lietuvių. Man svarbu, kad jos savo širdį prigludė prie lietuviškos žemės“, – yra sakiusi filmo režisierė prieš premjerą.

Filmo pavadinimas – tai eilutė iš Bernardo Brazdžionio eilėraščio „Neramios žvaigždės“, kuri yra iškalta ant J. Tūbelienės antkapinio akmens Putname, Connecticuto valstijoje. Čia ji mirė 1988 metais, sulaukusi 97-erių. Pasak režisierės, priglauti prie žemės širdį reiškia pasirinkti savo tapatybę, priklausyti kuriai nors tautai.

Apsilankė ir J. Tūbelienės anūkas

Iš pradžių režisierė R. Kudzmanaitė ketino inscenizuoti filosofo Arvydo Juozaičio pjesę apie S. Smetonienę „Prezidentienė“, tačiau šiam sumanymui nebuvo lemta išsipildyti. Vis dėlto ji toliau domėjosi Sofijos gyvenimu,

per ją atrado dar vieną heroję – seserį Jadvygą. Naujajame filme filosofas A. Juozaitis gyvai pasakoja apie seseris, dalijasi savo įžvalgomis.

Pirmasis filmo pristatymas surengtas Vilniuje, kur abi seserys praleido jaunystės metus, o po to premjera vyko Kaune, mieste, kuriame jos atskleidė kaip politikos ir visuomenės veikėjos. Čia filmą pristatė istorikė Ingrida Jakubavičienė, gerai žinanti šios šeimos gyvenimą, parašiusi dvi knygas apie Smetonas ir abi seseris. Ji padėjo filmo kūrėjams, o „Draugo“ korespondentės po premjeros papasakojo, kad tas bendras darbas su kūrybine grupe paliko labai malonių prisiminimų, o rezultatas nenuvylė net viršijo lūkesčius.

Tikras atradimas daugeliui buvo ir J. Tūbelienės anūkas P. Kuhlmann, jau ne kartą viešėjęs Lietuvoje ir filme pasidalinęs įdomiais prisiminimais. Į premjerą atvykęs svečias iš JAV prisiminė, jog pirmą kartą į savo senelės gimtinę jis atvyko 1992 metais, vėliau dar kelis kartus čia lankėsi, atvežė savo motinos Marytės Tūbelytės-Kuhlmann tapybos darbus, kuriuos padovanavo Nacionaliniam M. K. Čiurlionio dailės muziejui. Istorinėje Prezidentūroje Kaune pernai buvo surengta ištis išpūdinga šių tapybos darbų paroda.

„Kai atvažiavau į Lietuvą ir pamaciau jos gamtą, pamaciau tuos debesis, iš karto supratau, iš kur jie. Mama daug keliavo, tapė įvairių šalių peizažus, bet visuose juose debesis vienodi ir būtent tokie – lietuviški“, – sakė svečias.

„Draugo“ korespondento paklaustas, kaip jam patiko naujasis filmas, P. Kuhlmann sakė, jog tai puikus kūrinys, įdomus, įtraukiantis žiūrovą, pasakojantis apie tų metų įvykius įdomia forma.

„Kai filmas buvo kuriamas, aš net nemaniau, kad tiek daug dėmesio jame bus skirta man, galvojau, kad pasirodysiu tik labai epizodiškai. Filmą kūrėjai istoriją pasakoja labai gyvai, patraukliai, jos pateikimo būdas tikrai nestandartiškas. Tai labai labai puikus ir vertingas filmas“, – sakė P. Kuhlmann, dėkodamas režisieriui R. Kudzmanaitėi.

Prisireikė ir vaidybinių kadro

Pasak R. Kudzmanaitės, seserys Chodakauskaitės visą savo gyvenimą skyrė Lietuvos nepriklausomybės kūrimui ir saugojimui. Jos steigė motinos ir vaiko draugijas, darželius, rėmė karo pabėgėlius. Dar XX a. pradžioje Smetonų namai buvo tapę vienu svarbiausių Vilniaus lietuviybės židinių. Sofija, gerai kalbėjusi vokiškai, padėjo lietuviams vokiečių okupacijos metais kaip vertėja ir tarpininkė, o Jadvyga Tūbelienė buvo ne tik pirmoji moteris, dėsciusi Rusijos universitetuose, bet ir

pirmoji moteris Lietuvos diplomatinėje tarnyboje.

Filme pasakojama ir apie tai, kaip prieš Antrąjį pasaulinį karą ji kūrė informacinės agentūras, atsakingas už žinių iš Lietuvos perdavimą Vokietijoje, Šveicarijoje, Prancūzijoje. Čia išraidingai atkurtas ir epizodas, kai būtent jai buvo patikėta perduoti „Lietuvos aidą“ išsaugotą egzempliorių su Vasario 16-osios aktu vokiečių karo korespondentui, kuris jį slapta išvežė į Berlyną. Tokiu būdu pasaulis sužinojo, kad Lietuva paskelbė nepriklausomybę.

Chodakauskaitės buvo labai įtakingos, jos vadintos tikrosiomis krašto vadovėmis ir šeiminkėmis. Buvo kalbama, kad jų žodis turėjo įtakos skiriant ministrus, jos buvo ir griežtos moralės saugotojos. Užsienio ambasadoriai, rašę ataskaitas į savo šalis, nemažai vietos pranešimuose skirdavo ir šioms įtakingoms moterims. Gal tam reikšmės turėjo ir tai, jog A. Smetona ir J. Tūbelis buvo užaugę valstiečių šeimoje, o žmonos – dvarininkų dukros už juos atlikdavusios nemažą diplomatinę darbą.

Kadangi archyvinės medžiagos apie garsiąsias seseris nėra likę daug, režisierė nutarė imtis atkuriamosios dokumentikos ir į pagalbą pasitelkė vaidybinių kiną. Ieškota aktorių, kurios ir išoriškai būtų panašios į filmo herojes. Filme J. Tūbelienę vaidina aktorė Gabija Jaraminaitė, o S. Smetonienę – Dovilė Gasiūnaitė, kuri pati šiame filme buvo atsakinga už aktorių atranką.

„Pasiūlymas suvaidinti Sofiją Smetonienę buvo netikėtas ir labai atsakingas. Ištis jaudinausi, bijojau ką nors padaryti ne taip, labai nenorėjau vaidindama ‘perspausti’, nes tai žinoma žmogus, išlikę jos vaizdų, yra žmonių, kurie ją pažinojo, yra daug nuotraukų. Man buvo labai įdomu, kaip tas smetoninis Kaunas atrodė, kas per tą laiką pasikeitė. Tai ištis labai vertinga patirtis ir didelė atsakomybė“, – sakė filmo premjeroje D. Gasiūnaitė.

Nori išsklaidyti sovietinius mitus

Režisierė neslepia – ilgai tyrinėdama to meto Lietuvos gyvenimą ji suprato, kad dauguma lietuvių į tuos laikus žiūri vis dar per sovietų daug metų bruktas istorijas, kai vadovautasi

J. Tūbelienės anūkas P. Kuhlmann gerai įvertino režisierės R. Kudzmanaitės darbą.

A. Vaškevičiaus nuotraukos

netikrais faktais, tikrovė buvo iškraipoma. Vis dar gaji yra legenda, kad S. Smetonienė pralošė Lietuvą rusams kortomis ir panašiai. Jos uždavinys ir buvęs šiuos mitus sklaidyti ir padėti lietuviams pažinti bei pradėti gerbti savo istorines asmenybes ir istoriją kartu. Smetonų ir Tūbelių šeimos buvo to meto Lietuvos elitas, ne tik kūręs Lietuvą, bet ir savo pavyzdžiu vedęs ir ugdes Lietuvos žmones.

Režisierė džiaugėsi, kad kuriant filmą jai labai padėjo Clevelando lietuvių centras „Rūta“ – jo pirmininkę Rūtą Degutienę taip pat galima matyti filme. Šio centro atstovai surinko viską, kas tik buvo pasirodę JAV spaudoje, taip pat sutelkė visus archyvus, likusius po S. Smetonienės mirties. Čia filmo kūrėjai rado S. Smetonienės vaikystės ir jaunystės, gyvenimo Amerikoje nuotraukas. R. Kudzmanaitė sakė, kad ji net nuskenavo ir į Lietuvą parvežė ČŽV sukaupą prezidento A. Smetonos asmens bylą.

Apie seseris filme kalba ne tik A. Juozaitis, I. Jakubavičienė, bet ir istorikas Alfonsas Eidintas, knygos „Antanas Smetona ir jo aplinka“ autorius. Filmo kūrėjai medžiagos ieškojo net 26 įvairiuose archyvuose ir jos sulaupė labai daug, bet tik nedidelė dalis tilpo į filmą. Centriniam valstybės archyve buvo surastas ilgas J. Tūbelienės interviu, kurį ji 1972 metais davė „Amerikos balso“ žurnalistui Jurgiui Bleikaičiui. Gyvas, sodrus jos balsas ir vaizdingas pasakojimas suteikė filmui daug autentiškumo.

Smetonos anūkas nesutiko kalbėti

Po filmo jo kūrėjai Kaune sulaukė daug įvairių klausimų. Buvo klausama, kodėl seserų veiklai emigracijoje buvo skirta nedaug dėmesio – į tai režisierė atsakė, jog svarbu buvo parodyti jų nuopelnus gimtajam kraštui, o daugybės medžiagos teko atsisakyti, nes tada būtų reikėtų kurti ištisą serialą. Žiūrovai domėjosi ir tuo, kodėl filme nėra prezidento A. Smetonos anūko Vytauto.

„Mes labai norėjome, kad filme jis būtų, deja, nepavyko jo pakalbinti. V. Smetona nebendrauja su spauda, į mūsų laiškus jis neatsakė, išbandėme įvairias gudrybes, ieškojome per pažįstamus žmones, bet jis neatsakė ir neatsiliepė. Toks yra žmogaus pasirinkimas, ir nieko čia nepadarysi“, – sakė filmo režisierė.

Žiūrovus domino, ir koks yra Vytauto dvaro, kažkada priklausiusio Chodakauskams, likimas. Po šį griūvantį ir apleistą dvarą filme vaikoščioja P. Kuhlmann, ir tas vaizdas ištis liūdnas. Sulaukta atsakymo, kad Pasvalio rajono savivaldybė, kuriai priklauso dvaras lapkričio mėnesį bandys jį parduoti aukcione, ir gal naujieji savininkai prikels jį naujam gyvenimui.

Prieš filmo premjerą jo režisierė davė nemažai interviu žiniasklaidai. Viena iš jų jį kalbėjo, kodėl buvo svarbu sukurti tokį filmą – norėta paskatinti žiūrovus įsigilinti į savo praeitį, o ne paviršutiniškai švaistytis kaltinimais ar pasipiktinimais.

„Reikia pažinti savo istorines asmenybes ne tik kaip paminklus ir etiketes, bet kaip gyvus, kentėjusius ir, kaip mes, mylėjusius žmones. Kuo jie bus tikresni mūsų sąmonėje, gyvesni, tuo bus ir artimesni, suprantamesni. Tada, manau, mes sugebėsime labiau didžiuotis ir prezidentu A. Smetona, o ne vienpusiškai kaltinti dėl to nelemto upelio, nematant to, ką jis sukūrė ir kokių vilties žiburiu visai lietuvių tautai buvo penkiasdešimt sovietmečio metų“, – sakė R. Kudzmanaitė, šiuo metu naują savo filmą kurianti Kinijoje.

DARŽELIS „SPINDULĖLIS“ – JAU 15 METŲ LABAI REIKALINGAS

GIEDRĖ VENCIOUS

Darželį „Spindulėlis“, atvėrusį duris 2003 metų rugsėjo 2 dieną, tada buvo galima pavadinti kunigo dr. Valdo Aušros *idėja fix*. Tokių organizacijų Čikagos lietuvių bendruomenėje tuo metu nebuvo, kaip ir nebuvo iš ko mokytis, kaip jas kurti. Pedagogai, panorę dirbti su vaikais, rėmėsi savo vidine intuicija, siekdami vienintelio tikslo – auklėti vaikus lietuviška dvasia. Šiandiena darželiui – jau 15 metų, kurie taip greitai pralėkė gyvenimo sūkuriu. Vien per pirmuosius penkerius metus darželyje buvo išugdyta apie 150 vaikų. Per visą šį gyvavimo laikotarpį darželis patyrė pakilimų ir nuosmukių, tačiau išliko ir yra iki šiol labai reikalingas. Šiuo metu „Spindulėlį“ lanko apie 20 vaikų, kuriuos lavina mokytojos Rūta Drukteinienė, Jolanta Žurumskienė, Jolėta Juškenė bei muzikos mokytoja Egidija Nefiodovienė. Darželio pedagogai yra pasiruošę ir darbui su vaikais iš mišrių šeimų. Taip pat turi patirties dirbti su lengvos formos negalių turinčiais mažyliais.

Kunigas dr. Valdas Aušra, kalbėdamas apie savo paties sugalvotą ir įgyvendintą idėją pabrėžia, jog šios organizacijos stiprybė, lyginant su kitomis panašiomis įstaigomis yra dėmesys dienos struktūrai, tiksliniam tam tikro amžiaus vaikams pritaikytam ugdymui. Darželyje „Spindulėlis“ stengiamasi individualiai ugdyti vaikų asmenybę, atskleisti auklėtinių sugebėjimus ir talentus, parengti juos „didžiąjai“ mokyklai.

Garbingas darželio jubiliejus neliko nepastebėtas. Vos prieš kelias savaites sukviėtės buvusių ir esamų darželinukų, svečių, tėvelių ir kitų žmonių, kurie buvo ir yra neabejingi šiai įstaigai, „Spindulėlis“ puikiai atšventė, o šventės išpūdziai liks atmintyje ilgam.

Šventiška nuotaika užkrėtė visus

Jubiliejinę šventę vedęs kunigas V. Aušra atvirauja, jog mielai būtų sėdėjęs ir mėgavęsis švente iš tolo. Jis sakė: „Supratau, kad negalėsiu ramiai sėdėti, nes ‘Spindulėlis’ ir jo misija mane tiesiog jaudina, o kai taip nutinka, tada geriau tapti vedančiuoju (juokiasi). Pažįstu visus tėvus, jų vaikus, visus programos dalyvius. Ne tik noriu su kitais pasidalinti savo džiaugsmu, bet ir ‘užkrėsti’ tuo džiaugsmu tuos, kurie yra gal kiek abejingi. Antra vertus, abejingi ir neatėjo. Susirinko visi, kuriems mūsų darželis rūpi.“

Ir tas tiesa, nes atvykusieji tik dar kartą patvirtino, jog darželis yra labai mylimas, kad esamų ir buvusių darželinukų tėvai labai vertina mokytojų darbą, atsidavimą vaikams. O tai yra didžiausia dovana.

„Kai pamatau buvusius ‘Spindulėlio’ vaikus, kurie jau ruošiasi į universitetus, bet ateina į šventę padėkoti savo buvusiems mokytojams – man tai vienas iš didžiausių įvertinimų. Be to, darželio jubiliejinę šventę suaktyvino dabartinius tėvelius labiau įsijungti, savo veikla remti ‘Spindulėlį’. Be jų aktyvumo ir atsidavimo mes būtume daug skurdesni, o kartu dirbdami galėsime pasiekti maksimalių rezultatų ugdydami vaikučius. Toks tėvų aktyvumas mane labai pradžiugino ir esu už tai labai dėkingas“, – sako kunigas.

Linksmos staigmenos ir vakariinė kunigo namuose

Kad šventė buvo nuostabi, pritaria ir darželinuko Nemuno mama Jotvingė Grigas, kartu pridurdama, jog mielai padėjo šią šventę organizuoti. Spalvingoje programoje netrūko muzikos ir pokštų. Darželio auklėtiniai dainavo

daineles, „Dance Duo“ šokėjai žavėjo demonstruodami kūno plastiką, dainininkės Agnės Giedraitytės angeliškas balsas virpino širdis. Darželio istoriją priminė skaidrių demonstravimas, o buvusi darželinukė Glorija labai vaizdžiai padeklamavo kunigo V. Aušros eilėraščių apie karvę. „Vakariinė buvo puiki, o svečių prigužėjo pilna salė. Suorganizuotas aukcionas labai pasisekė, pardavėme beveik visus jame pasiūlytus daiktus. Didžiausios kovos vyko dėl vakariinės kunigo Valdo Aušros namuose. Vakariinė buvo pasiūlyta 4-iems žmonėms, bet atsirado labai daug norinčiųjų joje dalyvauti, tai kunigas pasiūlė surengti vakarienę visiems 8-iems.

Buvo įdėta labai daug darbo ir geranoriškų pastangų šventei surengti, to be savanorių pagalbos nebūtų įvykę. Tėveliai, mokytojos, buvę darželinukai ir parapijiečiai padėjo sunėšioti maistą, fotografavo renginį, aukėjo daiktus aukcionui, prižiūrėjo vaikučius, kol visi ramiai pava-

Mokyklos jubiliejus – vaikų, tėvų ir mokytojų šventė.

„Spindulėlio“ archyvo nuotr.

karieniavome, o pasibaigus šventei, padėjo sutvarkyti salę. Tokie projektai suvienija, leisdami prisijungti prie spindinčios ‘Spindulėlio’ ateities“, – sakė Jotvingė Grigas.

Darželyje mokoma ir lietuvių kalbos, ir tvarkos

Kol žmogus neturi vaikų, tol jis nesidomi auklėjimo įstaigomis. Taip nutiko ir J. Grigas, dabar jau auginančiai tris atžalas. Apie „Spindulėlį“ ji sužinojo iš lietuviškos spaudos. Moteris prisimena, jog kai tik vyriausiam sūnui Nemunui suėjo 2.5 metų, ji pradėjo klausinėti draugų, kur ir kokių draželių galima rasti lietuvių bendruomenėje. Ir tik tada sužinojo, jog nemažai draugų savo vaikus jau leido į „Spindulėlį“, kuris ir arčiausiai namų, ir nebrangus, o vaikai jame gali būti visą dieną. Tad apsispręsti buvo lengva, nors paprastai dėl pirmojo vaiko visada daugiausiai jaudinamasi. „Visi mano draugų atsiliepimai apie darželį buvo tik geri. Labiausiai visi džiaugėsi, kad jame vaikai išmoko klausyti, patys tvarkytis. Taip pat tėvelius labai džiugino šventinės programos. Pamenu, net pati susigraudinau, kai mano sūnus pirmą kartą užsilipo ant scenos ir kartu su visais dainavo daineles. Ypatingą išpūdį paliko pirmoji Mamųčių šventė darželyje. Dar smagu, kad vaikai darželyje kalbasi lietuviškai. Norisi, kad mūsų vaikai lengvai susikalbėtų Lietuvoje ir su seneliais, ir paroduotuvėje, ir sugebėtų susirasti draugų“, – patirtimi dalijasi Nemuno mama J. Grigas.

Ji pridūrė, kad Nemunas darželyje iš didesnių vaikų pramoko kalbėti ir angliškai, kai mes šeima namuose kalbasi tik lietuviškai. Mamai svarbiausia, kad sūnus į darželį eina noriai. Čia jam patinka, nes turi draugų, išmoksta bendrauti su bendraamžiais.

„Po pusės metų mielai leisiu ir savo antrą sūnų Liną, dabar jis dar mažas, o ir man palengvėtų, nes namie dar 4 mėnesių dukrytė Vasara. Linas kartais palydi brolių į darželį ir neretai nenori iš ten išeiti“, – sakė J. Grigas.

Baigiant pasakojimą apie seniausio lietuviško darželio „Spindulėlis“ šventę, norisi palinkėti, kad darželyje praleistas laikas „Spindulėlio“ auklėtiniams ilgam liktų atmintyje kaip vieta, padėjusi pagrindus gyvenimo kelio pradžiai.

APMASTYMAI IŠ ELLICOTT MIESTELIO

Kruvina taika

Iškilmės Gross Hesepe besikurinčioje lietuvių DP stovykloje 1945 m. rudenį.

Asmeninio albumo nuotraukos

Tęsinys. Pradžia – spalio 4 d. nr. („Lietuvė su plakatu“)

JUOZAS GAILA

Gyvenimas tarp lenkų

Pabėgę nuo amerikiečių kareivių apsistojoje anglų zonoje didžiulėse kareivinėse, tarp tūkstančių lenkų, nenorinčių grįžti į rusų užimtą Lenkiją. Atsirado ir daugiau lietuvių su vežimais. Sužinojome, kad prie Olandijos sienos yra susidariusi lietuvių stovykla, steigiasi lietuvių mokykla bei gimnazija. Deja, ištiko mus nelaimė: pavogė mums vieną arklį. Nutempė mūsų vežimą vienas bėris į Gross Hesepe, į buvusią belaisvių stovyklą durpynuose. Šioje vietovėje stovėjo lenkų šarvuočių divizija (Dywizja *Pancerna*), vadovaujama gen. Klemens Rudnicki. Lenkai vilkėjo anglų karines uniformas, bet jų beretėse buvo lenkų erelis, o rankovės viršuje, prie peties – įrašas „Poland“. Toje divizijoje taip pat buvo ir lietuvių, kurie Sibire užsirašė lenkais ir buvo Stalino paleisti, kai formavosi gen. Vladislavo Anderso vadovaujama lenkų armija. Tie lenkų daliniai labai pasižymėjo kautynėse Italijoje, prie Monte Cassino vienuolyno, prieš ten išitvirtinusius vokiečius. Sugraudindavo mane jų daina apie kasmet raudonai pražystančias aguonas Monte Cassino kalne, primenančias ten pralietą lenkų karių kraują. Per šventes lenkų kariai paaukodavo ir atveždavo mums savo dienos maisto davinį. Keli lietuviai gana dažnai kariniais motociklais atvykdavo į mūsų stovyklą pasirodyti merginoms. Mano motina gimdyti mano seserį buvo nuvežta į lenkų karo ligoninę, įsikūrusią Meppen mieste. Kartais jie manevruodavo ir tankais išmaldavo vokiečių ūkininkų javų laukus.

Pagaliau po poros metų lenkų diviziją išformavo ir leido jiems išvykti į Angliją. Gen. Rudnicki atvyko į mūsų stovyklą atsiveikinti, buvo apdovanotas padėkos lakštu lenkų ir lietuvių kalbomis ir tautiniais drabužiais papuošta lėle. Padėkos lakšte lenkų ir lietuvių kalboms buvo įrašyta: „Didžiai gerbiamas Generole, likimo atblokti, mes dvejus metus būdami Tamstos vadovaujamos divizijos globoje, patyrėme, kad Tamstos buvotė narsūs ne tik kovos lauke, ir taurūs santykiuose su mumis. Ypatingai Tamstos Generole asmenyje mes radome supratimo ir paramos. Išvykstant Tamstai pone Generole nuoširdžiai dėkojame Tamstai ir Tamstos divizijai ir linkime garbingai grįžti į laisvą nepriklausomą Lenkiją. Gražų atminimą apie Tamstą ir Tamstos diviziją mes nusivešime į laisvą ir nepriklausomą Lietuvą“.

Kartas nuo karto mus pasiekdavo žinios apie partizanus Lietuvoje. Per Naujus metus sveikindavome

vienas kitą linkėdami juos švęsti laisvoje Lietuvoje. Sužinojome, kad VLIK'as (Vyriausias Lietuvos išlaisvinimo komitetas) turi ryšių su partizanais, kad į Lietuvą nuskraidinami kituose kraštuose paruošti desantininkai dirbtų pogrindy Lietuvoje. Visa tai tik džiugino mus ir teikė viltį, kad Lietuva taps laisva.

1945 m. baisiąją vasarą laimėtojai pasidalino sugriautą, badaujančią Vokietiją. Amerikiečių zonos kariniu valdytoju (military governor) buvo paskirtas gen. George S. Patton, kuris dar daugiau nei pusmetį karui vykstant išpėjo apie Sovietų Sąjungos ir komunizmo pavojų ateity ir piktinosi, kai jam nebuvo leista užimti didžiausią dalį Vokietijos, Čekoslovakiją, Rumuniją, Vengriją, Jugoslaviją, bet laukti Raudonosios armijos, vadindamas ją civilizuotais mongolų banditais. Dar nekapituljavus Vokietijai, Austrijoje vyko konferencija, kurioje dalyvavo gen. Patton ir tuometinis JAV karo ministras Robert Patterson. Šis, išgirdęs gen. Patton nuogastavimus apie komunizmą, Raudonosios armijos pavojus ir dalinį Amerikos kariuomenės demobilizavimą, tarė: „*O, Jurgi, būdamas taip ilgai ir taip arti prie įvykių, praradai vaizdą to didžiulio paveiklo. (Oh, George, you have been so close to this thing so long, you have lost sight of the big pic-*

1950 m. Vektorfo pereinamoje DP stovykloje išleidžiamie draugą į Ameriką.

ture.) *Deja, pildėsi nusivylusio gen. George Patton žodžiai „...we have failed in the liberation of Europe: we have lost the war“.*

Negirdėjome tada jo žodžių, bet visada galvojome, kad Vokietija nelaimės ir kad anglai su amerikiečiais privers rusus pasitraukti. Dar net prisimindavome to Amerikos lietuvio žodžius, kad Stalinas tą darys, ką Amerikos prezidentas jam sakys. Apskritai mes, gyvendami Gross Hesepe durpynuose, gaudavome labai mažai žinių, tačiau neabejojome, kad grįšime į namus.

Taikos pasekmės

Europa tapo išvaduota, bet taika joje buvo laukinė. Prancūzija buvo pirmutinė ir vienintelė Europoje, kuri sugrūdo žydus į traukinius ir išvežė į nacistinę Vokietiją, o ši sugrūdo juos į Auschwitzo koncentracijos stovyklą kančioms ir mirčiai. Bet pasibaigus karui Prancūzijai taip pat buvo atrėžta dalis Vokietijos ir šimtai tūkstančių vokiečių belaisvių iš Amerikos zonos buvo perduoti prancūzams. Belaisviai dirbo kaip vergai, bet jiems siūlė stoti į Svetimšalių legioną. Daug jų stojo, net ir lietuvių, kurie tarnavo vokiečių kariuomenėje, ir bijojo, kad dirbs kaip prancūzų vergai.

Nežinojome, kad rusai okupavo ne tik Baltijos kraštus ir gabalą Japonijos, bet ir Albaniją, Bulgariją, Čekoslovakiją, Lenkiją, Vengriją, Rytų Vokietiją, Rumuniją ir pavertė juos satelitiniais kraštais su komunistiniu režimu. Lenkija, nors tapusi Sovietų Sąjungos satelitu, išplėtė savo teritoriją, išvadydama visus šešis milijonus vokiečių. Jie turėjo palikti savo namus, baldus, ūkius su visais galvijais. Baisėni įvykiai tęsėsi Čekoslovakijoje. Čekai, keršydami vokiečiams, žudė moteris ir vaikus. Jų partizanai pagavę vyrus kardavo juos stebint čekų minioms. Vargas buvo Čekoslovakijos vokiečiui ar čekui, tarnavusiam vokiečių kariuomenėje. Jei nebuvo pakartas, tai rusų išvežtas į Rusiją darbams. Apie šešis milijonus Čekoslovakijos vokiečių, šimtmečius gyvenusių tame krašte, buvo išvaryti iš savo namų, ūkių. Tegalėjo pasiimti tik tiek, kiek galėjo panešti.

Įsiveržusi į Lietuvą Raudonoji armija masinių žudynių nevykdė. Kai kur raudonarmiečiai plėšikavo, prievartavo moteris ir net Antanas Sniečkus buvo paveiktas tų nusikaltimų. Kitas vaizdas buvo raudoniesiems ižengus į Rytprūsius. Vyrų ten nebuvo, tik moterys, seneliai ir vaikai. Moterys buvo ne tik masiškai prievartaujamos, bet kankinamos ir žudomos. Likę vaikai slapstėsi miškuose, badaudami ėjo į Lietuvą ir buvo vadinami „vilko vaikais“. BBC dokumentiniame filme viena vokiečių mini, kad lietuviai ūkininkai šaukdavo ant jų: „You Hitler's swine“. Iš tikro tai tie ūkininkai turėjo valgydinti besitraukiantį vokiečių kareivį, jį sekė dar alkanesnis raudonarmietis, atsirado ir lietuviai partizanai. Be to, patys bijojo, kad bus iškūsti, nors vis tiek buvo tokių, kurie priėmė badaujančius vokiečių vaikus ir užaugino juos. Vokiečių dr. Joseph Scholmer 1955 m. yra parašęs knygą „Vorkuta“, kurioje rašo, kaip tame lagery kriminalistai atimdavo iš jo maisto davinį, mušdavo, bet kai buvo atvežta keliolika lietuvių partizanų, šie tuoj sutvarkė kriminalistus, net dalindavosi siuntinėlių iš Lietuvos maistu.

Rusų okupuotoje Lietuvoje vėl prasidėjo trėmimai, buvo naikinami ūkiai. Partizanai trukdė kolūkių kūrimą, stabdė rusų kolonistų skverbimąsi į Lietuvą, bet viltis, kad Vakarai kažką darys, blėso. Retėjo partizanų gretos, sovietai sugebėjo Vakaruose rasti šnipų, išdavikų, kurie galutinai užbaigė mūsų partizanų veiklą.

Rusai visuose savo satelitiniuose kraštuose be vargo įvedė komunistinį režimą. Juk tas Didysis karas prasidėjo dėl Lenkijos, o ligonis prez. Theodor Roosevelt tiesiog dovanavo Lenkiją Stalinui. 1956 m. Lenkijoje Poznanės darbininkai sukėlė riaušes prieš komunistus, kurios buvo numalšintos. Tais pačiais metais, spalio mėn., sekdami lenkus prieš savo komunistinę valdžią sukilo vengrai. 200 000 vengrų pabėgo į Vakarus, rusai atsiuntė 1000 tankų malšinti sukilimo. Apie 3 000 vengrų žuvo, 13 000 buvo sužeistų. Atrodė, kad komunistinis režimas Čekoslovakijoje švelnėjo ir buvo pradėtas vadinamasis Prahos pavasaris, bet 1968 m. rusai ir kiti Varšuvos pakto kariniai daliniai įsiveržė į Čekoslovakiją. Prahos pavasaris virto Žiema. Ir taip pusšimtį metų Rytų Europos kraštai kentėjo, kol raudonasis tironas pats subyrėjo.

„Kryptis Amerika“ – neplanuota

Kartais Lietuvoje tenka išgirsti: „Kaip jūs bėgote į Ameriką“. Nei mes, nei milijonai kitų net negalvojo važiuoti į Ameriką ar kur kitur. Visi galvojome, kad okupantai rusai bus priversti pasitraukti iš mūsų kraštų. Lenkai dar turėjo laikinąją vyriausybę, kuri turėjo perimti valdžią. Bėgo mėnesiai, pagaliau metai. Suskaldytoje Vokietijoje, amerikiečių ir anglų zonoje, taip pat Austrijoje ir Italijoje, tebebuvo milijonai pabėgėlių. Pirmoji tarptautinė organizacija, kuri pradėjo darbuotis su pabėgėliais, arba DP (išvie-tintais asmenimis), buvo UNRRA, įkurta 1943 m. kaip dalis Jungtinių Tautų. Vėliau IRO (International Refugee Organization) rūpinosi DP įkurdinimu. Prasidėjo įkurdinimas Anglijoje, Australijoje, Belgijoje, Kanadoje, P. Amerikos kraštuose mažiau. Pagaliau atėjo laikas Amerikai. 1948 m. sausio mėn. dar buvo abejonių, ar Amerika išleis DP. Senatorius Robert A. Taft, respublikonų vadas Senate, išiuėl įstatymą padėti DP (called for immediate action to help the DP). Dar 1947 m. Kongrese buvo svarstomas „Bill“ projektas, pasiūlytas Kongres nario William G. Stratton, R-IL, priimti 400,000 dipukų, bet jis nepraėjo. Amerikos legiono komendantas Paul Griffith pasisakė prieš DP išsileidimą į Ameriką, bet aplankęs DP stovyklas pa-

keitė savo nuomonę ir patvirtino įstatymą padėti DP. Konservatyvusis demokratas senatorius Pat McCarran iš Nevados apkaltino DP Komisiją, kad ji, per lengvai tikrindama, išleido komunistus ir agitatorius (subversive). Senatorius Chapman Revercomb iš West Virginia pareiškė, kad norintieji atvykti į mūsų kraštą turi menką supratimą apie mūsų valdžią. Daug jų atvyko iš komunistinių kraštų, ir jie bandys įdiegti (imbued) komunistinę liniją.

Keisčiausia, kad bėgę nuo raudonųjų buvo kaltinami komunizmu! Pasirodo, senatoriai lankė tik žydų DP stovyklas ir susidarė įspūdį, kad žydai yra komunistuojantys. O Amerikoje žydai organizavo unijas ir joms vadovavo. Daug jų buvo Amerikos komunistų partijoje, jie buvo kaltinami šnipinėjimu Maskvai, daugelyje valstijų jie negalėjo įsigyti nuosavybių. Apskritai žydai nebuvo mėgstami Amerikoje.

Per visus DP stovyklose gyvenimo metus kiekvienas asmuo buvo tikrinamas įvairių komisijų. Kartais komisijos atvykdavo į stovyklas, o kartais reikėdavo vykti į kitas vietas, kuriose buvo nuolatinės komisijos. Tas tikrinimas vadinosi „skryningu“ (screening). Nepraėję komisijos buvo pašalinti iš stovyklos. Pašalintam iš stovyklos buvo sunku įsikurti Vokietijoje. Vokiečiai turėjo įkurdinti keliolika milijonų savųjų, išvartų iš Lenkijos ir Čekoslovakijos, tad kratėsi DP naštos.

Po visų popierizmų buvome siunčiami į pereinamąją stovyklą sveikatos patikrinti. Ir štai mano motina buvo su laikyta, nes plaučiuose buvo rastos džiovos dėmės. Po 6 mėn. vėl vykome į pereinamąją stovyklą, vėl buvo šviečiami motinos plaučiai, kuriuose rastos tik senos sukalkėjimų dėmės. Džiaugėmės, kad šį kartą plauksime Amerikon. Deja. Komisija gavo duomenų, kad Lietuvoje buvo KGB generolas Alfonsas Gailevičius, vadovavęs trėmimams Lie-

tuvoje. Mano tėvas Juozas Gailevičius buvo Marijampolės cukraus fabriko sargas, o anas Gailevičius – net ne giminė. Mūsų šeima vėl grąžinta į DP stovyklą. Taip pat gaunamas išpėjimas, kad per 6 mėnesius surastume liudininkus, kad tėvas nebuvo generolas! Pagaliau a.a. Vytautas Vygantas padaro man dokumentus, ir aš palieku tėvus, ten gimusią sesę ir išplaukiu į Ameriką. Po pusmečio tėvas surado liudininkų ir buvo išleistas Amerikon. Mano klasiokai jau antrus metus studijavo, o aš tik atvykęs buvau tuoj paimitas į kariuomenę...

Po daugelio dešimtmečių...

Penkerius metus (1993–1997) atstovavau PLB Lietuvoje. Lietuviai pradėjo skųstis, kad konsulė Debra Heien labai sunkiai duoda 6 mėn. vizas aplankyti gimines ar pamatyti Ameriką. Užmezgiau ryšius su ja. Pasirodo, mano tautiečiai išvyksta pusmečiui ir negrįžta. Apgaudinėjimai prasideda konsulate. Prašantis vizos turi įrodyti, kad turės nuolatinį darbą. Ir va, kartą atėjo vienas su policininko uniforma, atėjo ir kitas – su kunigo rūbais. Bet nelabai gudurūs, negi galvojo, kad konsulė nepatikrins. Kai kreipdavausi, kad išleistų mano pažįstamus, turėjau užtikrinti, kad jie grįš, ir jei negrįžtų, kad į ją daugiau nesikreipčiau. Šiaip kitais reikalais konsulė buvo labai paslaugi.

Įteikiamas padėkos lakštas lenkų divizijos gen. Rudnicki už jo globą Gross Hesepe lietuvių DP stovykloje. 1947 m.

Pasitaikydavo, kad kas nors atvykęs iš Amerikos prarasdavo savo pasą ir apsižiūrėdavo sekma dienį, kai reikėdavo išskristi. Ji niekada neatsisakė tuoj pat išduoti reikiamus dokumentus. Ji daug padėjo kitais atvejais, ypač tvarkant dokumentus tų, kurie gimė Amerikoje ir kaip kūdikiai buvo išvežti Lietuvon.

Kokia keista ta Amerika. Per jos ir Meksikos sieną eina šimtai tūkstančių meksikiečių, ir kitų kaimyninių kraštų gyventojų. Niekas jų netikrina, ar jie moka skaityti, rašyti, ar jie serga užkrečiamomis ligomis, ar jie kokie nusikaltėliai, ar jie buvo išvaryti ir vėl grįžta net po kelis kartus. Nelegalios nėščiosios! Oi, turėčiau rašyti – nedokumentuotos nėščiosios eina gimdyti į ligoninę, pagimdžiusios dingsta su kūdikiu – nei labas, nei ačiū.

Bet štai lietuvis atvyksta į Ameriką. Susipažįsta su Amerikos lietuve ir susituokia. Gauna mūrininko darbą, priimamas į mūrininkų profesinę sąjungą, gerai uždirba. Nesugyvena, išsiskiria. Vieną gražią dieną atvyksta keli imigracijos ICE pareigūnai, palieka gatvėje jo mašiną ir jį išsiveža. Toje gatvėje skamba ispanų kalba, jie dengia vieno namo stogą ir mojuoja man. Nedokumentuoti jie, vasarą kabino mano namo lietvamzdžius. Sužinome, kur tas lietuvis išvežtas. Jis specialiaame kalėjime su meksikiečiais laukia deportavimo. Pamatyti jį reikia ypatingo leidimo. Po mėnesio jis deportuojamas į Lietuvą. Sužinome, kad jis pasikorė...

Vilniuje veikia dail. Romo Viesulo jubiliejinė paroda

Vytauto Kasiulio dailės muziejaus Vilniuje puslapis internete skelbia, kad spalio 4 d. čia atidaryta dail. Romo Viesulo jubiliejinė grafikos paroda. „Ekspresija, gyvybingumas, iš pažiūros lengvas ir virtuoziškas stilius, spalvinė įtarga – tai tik keletas vieno iškiliausių išeivijos menininkų, grafiko R. Viesulo kūrybos pranašumų. Abstrakčiose dailininko vizijose, kuriose atpažįstame komplikotą nūdienos pasaulį, slypi skaudi gėla, tikros, išgyventos emocijos“, – taip parodos kuratorė Regina Urbonienė pristato išeivijoje gyvenusio ir kūręsio dailininko kūrybą.

Romas Viesulas (Romualdas Velselauskas) gimė 1918 m. Gerdainiuose (Ilūkstės apskr., Latvija), mirė 1986 m. Romoje. 1996 m. perlaidotas Vilniaus Antakalnio kapinėse. 1939 m. baigė Rygos lietuvių gimnaziją. Vėliau Latvijos universitete Rygoje studijavo teisę, 1941 m. atvyko į Vilnių tęsti studijų, kartu lankė Vilniaus miesto teatro vaidybos meno studiją. 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, susidomėjo daile, mokėsi Freiburge, Freiburgo dailės ir amatų mokykloje ir ją baigė, meno studijas tęsė Paryžiuje, 1950 m. išvyko į Ameriką, nuo 1952 m. persikėlė į New Yorką, 1954 m. ir 1956 m. New Yorke, Wyehe galerijoje, surengė pirmąsias parodas.

Jaunystėje domėjosi vokiečių ekspresionizmu. Po pirmųjų parodų buvo pastebėtas, netrukus gavo Guggenheimo, Tamarindo, Tiffany stipendijas, įvairias premijas. Tai jam suteikė progą pakeliauti po Meksiką, Ispaniją, kitas šalis.

R. Viesulas raizė medį, kūrė ofortus, bet tarptautinio pripažinimo sulaukė kaip litografijos meistras. „Jį žavėjo šios technikos spontaniškumas, minkšti subtilūs pustonai ir gilūs aksominio juodumo tonai, piešinio laisvė ir galimybė perteikti plonyčių, tirpstančių linijų virpėjimą. Ekspresyvią ir spontanišką laisvą potėpių manierą, tapybiškas spalvotas litografijos paieškas R. Viesulo kūriniuose keitė santūri minimalistinė raiška ir eksperimentiniai menų sintezės atradimai“, – rašo menotyrininkė R. Urbonienė.

R. Viesulas litografijos techniką populiarino ir JAV, kur daug nuveikė nuo 1960 m. dėstydamas Templo universiteto Tyler meno mokykloje. Čia

tapo profesoriumi, grafikos skyriaus vedėju, ne kartą buvo siunčiamas į Italiją, kur dėstė mokyklos filiale Romoje, o 1985 m. buvo paskirtas šios meninės institucijos direktoriumi ir vadovavo jai iki mirties.

R. Viesulas aktyviai bendradarbiavo ir lietuviškoje spaudoje, daug rašė lietuvių dailės klausimais, skaitė paskaitas, parengė monografiją apie Dailės ir amatų mokyklos grafikos mokytoją Freiburge Telesforą Valių, rašė apie Mikalojų Konstantiną Čiurlionį, Adomą Galdiką.

Dailininkas yra surengęs per 50 asmeninių kūrybos parodų, dalyvavo daugybėje bendrų ir grupinių parodų JAV, Prancūzijoje, Vokietijoje, Jugoslavijoje, Lenkijoje, Ispanijoje, Portugalijoje, Graikijoje, Japonijoje, Čilėje, Australijoje, Meksikoje, Kanadoje. Viesulo kūrinių turi daugiau kaip 40 užsienio šalių muziejų, galerijų ir bibliotekų: Modernaus meno ir Metropolitan muziejai New Yorke, Washingtono nacionalinė meno galerija, San Francisko dailiųjų menų muziejus, Seattle dailės muziejus (JAV), Walker meno centras Mineapolyje (Minnesota, JAV), Modernaus meno muziejus Kamakuroje (Japonija), Vatikano muziejus, Nacionalinė biblioteka Paryžiuje, Krokuvos nacionalinis muziejus ir dar daugelis kitų. 1984 m. R. Viesulas laimėjo Vatikano paskelbto šv. Kazimiero pašto ženklo konkursą.

Vertingiausius dailininko kūrinius ir dokumentų archyvą našlė Jūra Viesulas padovanojo Lietuvos dailės muziejui. Jos dėka pirmą kartą Lietuvoje pristatomi visi septyni svarbiausi menininko sukurti ciklai ir pavienės litografijos. Ekspoziciją papildė dailininko ankstyvosios kūrybos pavyzdžiai iš Antano Mončio namų-muziejaus Palangoje.

Parodą lydi dailininko kūrybai skirtas kuratorės Reginos Urbonienės parengtas albumas, kuriame, pasitelkus autentišką medžiagą (dailininko kūrinius, dienoraštį, korespondenciją, prisiminimus), perteiktas vieno talentingiausių Lietuvos išeivijos grafikų gyvenimas ir kūryba.

Parodą iš dalies finansavo Lietuvos kultūros taryba.

R. Viesulo jubiliejinė paroda V. Kasiulio dailės muziejuje Vilniuje veiks iki gruodžio 2 d.

Parengta pagal
V. Kasiulio dailės muziejaus ir kt. info

Parengė Vitalius Zaikauskas

LIETUVA IR PASAULIS

Pirminiuose prezidento rinkimuose I. Šimonytės pergalė

Vilnius (ELTA) – Suskaičiavus visus Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų partijos (TS-LKD) pirminių prezidento rinkimų rezultatų, prezidento rinkimuose – akivaizdi Ingridos Šimonytės pergalė.

Už parlamentarę balsavo 78,71 proc. rinkėjų (16 418 balsų). Tuo tarpu už diplomata Vygaudą Ušacką balsavo 21,29 proc. (4 441 balsas). V. Ušackas laimėjo 4 miestuose iš 62. 57-uojuose pergalę iškovojo I. Šimonytė, o viename mieste, Šalčininkuose kandidatai surinko vienodą balsų skaičių.

Politikas patvirtino, kad prezidento rinkimuose be partijos paramos – nedalyvaus.

Paklaustas ar remia I. Šimonytę,

Su JAV valstybės atstovu aptarė reikalus

Vilnius (URM, Vyriausybės inf.) – Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius ir krašto apsaugos ministras Raimundas Karoblis Vilniuje susitiko su JAV valstybės sekretoriaus padėjėju A. Wess Mitchell ir aptarė regiono saugumo stiprinimo klausimus, dvišalį bendradarbiavimą bei paramą Rytų partneriams.

Lietuvos atstovai akcentavo būtinybę įgyvendinti NATO vadovų susitikimo sprendimus, ypač dėl geresnio pasirengimo greitai reaguoti į krizes, Baltijos jūros regiono saugumo stiprinimo oro gynybos ir kitose srityse.

L. Linkevičius padėkojo už JAV ir A. W. Mitchell asmeninį dėmesį Baltijos šalių saugumo problematikai ir paprašė tolesnės paramos šioms klausimams. Pasak ministro, nuolatinis JAV pajėgų buvimas mūsų regione išlieka Lietuvos tikslu.

Per pokalbį daug dėmesio skirta ir energetinėms, informacinėms ir ki-

TS-LKD pirminiuose rinkimuose I. Šimonytė (d.) triuškinamai nugalėjo V. Ušacką. D. Labučio (ELTA) nuotr.

diplomatas tikino remsias parlamentarę, jei ši išreikš tokį norą.

I. Šimonytė atstovaus partiją kitų metų gegužę vykšančiuose Lietuvos prezidento rinkimuose.

toms hibridinėms grėsmėms, įskaitant nesaugią Astravo atominę elektrinę. Anot L. Linkevičiaus, šiuos iššūkius įveikti galima tik bendromis pastangomis, todėl Lietuva suinteresuota glaudžiau bendradarbiauti su JAV.

Susitikime taip pat kalbėta apie tolesnes pastangas pakeisti agresyvią Rusijos politiką.

Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis taip pat susitiko su JAV Valstybės sekretoriaus padėjėju Europos ir Eurazijos reikalams Aaron Wess Mitchell ir aptarė svarbius transatlantinius klausimus.

Susitikime pabrėžta, kad strateginės partnerystės ryšiai su JAV yra Lietuvos užsienio politikos prioritetas, deklaruotas pasirengimas stiprinti bendradarbiavimą visose srityse.

Vyriausybės vadovas akcentavo, kad kasmet Lietuva nuosekliai investuoja į gynybą ir šiais metais pasiekta 2 proc. BVP išlaidų gynybai lygis.

Naujoji Karo padėties įstatymo redakcija

Vilnius (Mano Vyriausybė) – Vyriausybė pritarė Krašto apsaugos ministerijos siūlomoms Karo padėties konstitucinio įstatymo pakeitimams – jais tobulinamas karo padėties režimo teisinis reguliavimas mūsų valstybėje. Tikimasi, jog tai leis sklandžiau pereiti iš taikos meto į karo padėties teisinį režimą, užtikrintų veiksmingą valstybės gynybą ir sklandžią valstybės institucijų ir ūkio subjektų veiklą užtikrinant valstybės ir visuomenės poreikį.

Naujoje Karo padėties įstatymo redakcijoje detalizuojama valstybės gynybai vadovaujančių valstybės pareigūnų (Lietuvos Respublikos Prezidento, Ginkluotųjų pajėgų vado) kompetencija bei sudaromos teisinės sąlygos greitai ir efektyviai pradėti valstybės gynybą – ji būtų pradėdama iš karto nuo LR Prezidento dekreto ar LR Seimo nutarimo pasirašymo.

Dokumente papildoma ginkluotųjų pajėgų sudėtis. Be Lietuvos kariuomenės, vidaus reikalų sistemos institucijų, į ginkluotąsias pajėgas įtraukiama ir karinės žvalgybos institucija – Antrasis operatyvinis tar-

Žurnalistai skundžia teismui Vyriausybę

Vilnius (BNS) – Lietuvos žurnalistų sąjunga ir kelių redakcijų žurnalistai kreipėsi į teismą, prašydami įpareigoti vyriausybę pateikti ministrų kabineto pasitarimo garso įrašą.

Žurnalistai nori, kad teismas nepagrįstu pripažintų vyriausybės atsisakymą pateikti garso įrašą ir jo su-

naikinimą, taip pat įpareigotų jį atkurti ir pateikti pareiškėjams.

Prašomas pateikti garso įrašą iš vyriausybės spalio 3 d. pasitarimo, kai svarstytos įstatymo pataisos dėl galimybės neatlygintinai naudotis registru duomenimis. Vyriausybė teigia, kad garso įrašas buvo sunaikintas.

D. Trump ir V. Putino susitikimas numatytas lapkričio

Maskva (LRT) – Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas ir jo kolega iš JAV Donald Trump per lapkričio gale Argentinoje vyksiantį G20 viršūnių susitikimą, Maskvos duomenimis, susitiks ilgesnių dvišalių pokalbių.

Paryžiuje, kur lapkričio 11-ąją vyks iškilmės, skirtos paminėti Pirmojo pasaulinio karo pabaigą, planuojamas tik trumpas abiejų vadovų

susitikimas, o Argentinoje pokalbis bus „ilgas ir esminis“, – sakė V. Putino patarėjas Jurijus Ušakovas. G20 viršūnių susitikimas lapkričio 30-gruodžio 1 dienomis vyks Buenos Airėse.

V. Putinas ir D. Trump liepą Helsinkyje susitiko pirmųjų dvišalių savo pokalbių. Po jų D. Trump sulaukė kritikos už tai, kad norėjo įsisteikti V. Putinui.

B. Obama ragina dalyvauti Kongreso rinkimuose

Washingtonas (ELTA) – Prieš pat Kongreso rinkimus JAV demokratai į pagalbą pasitelkė buvusį prezidentą Barack Obama. Jis savaitgalį dalyvaavo rinkimų kampanijos renginiuose ir ragino piliečius ateiti prie balsadėžių. „Amerika yra kryžkelėje“, – sakė B. Obama savo šalininkams Georgijoje. Jis kaltino savo įpėdinį Donald

Trump sąmoningai kurstant baimes dėl migrantų.

Kongreso rinkimai vyksta praėjus dvejiems metams po prezidento rinkimų, yra svarbus išbandymas D. Trump. Apklausos rodo, kad jo respublikonai gali prarasti daugumą Atstovų Rūmuose.

Pašalinta didžiausia kliūtis „Brexit“ derybose

Londonas (ELTA) – Britų laikraštis „Sunday Times“, remdamasis savo šaltiniais, rašo, kad pašalintas didžiausias kliuviny „Brexit“ derybose. Ministrė pirmininkė Theresa May esą sulaukė patikinimo iš Briuselio, jog Didžioji Britanija ir po išstojimo iš ES galės likti Muitų sąjungoje, kad būtų išvengta „fizinės sienos“ tarp britų Šiaurės Airijos provincijos ir ES narės Airijos. Londono narystė Muitų sąjungoje bus ribotos trukmės. Į susitarimą, pasak „Sunday Times“, bus įtraukta atitinkama speciali išlyga.

Tiesa, vyriausybės atstovas „Sunday Times“ informaciją pavadino spekuliacija. „Mes pasiekėme geros pa-

žangos dėl mūsų būsimų santykių“, – tepasakė jis.

Didžioji Britanija ES paliks 2019 metų kovo gale. Abi pusės baiminasi, kad fizinė siena su kontrolėmis tarp Airijos ir Šiaurės Airijos gali pakenkti trapiam taikai buvusiam pilietinio karo regione. Londonui ir Briuseliui iki šiol nepavyko susitarti, kaip tam praktiškai būtų galima užkirsti kelią.

Airijos klausimas laikomas svarbiausia kliūtimi, neleidžiančia užbaigti beveik visiškai suderinto „Brexit“ susitarimo tarp Briuselio ir Londono. T. May neseniai kalbėjo, kad sutartis baigta „95 proc.“.

Kuriama nepriklausoma Ukrainos bažnyčia

Kijevas/Stambulas (ELTA) – Ukraina žengė dar vieną žingsnį šalies Bažnyčios ryšių su Maskva nutraukimo ir nepriklausomos Ukrainos ortodoksų bažnyčios sukūrimo link.

Per Stambule vykusią ceremoniją Ukrainos prezidentas Petro Porošenka ir pasaulinės Ortodoksų bažnyčios lyderis patriarchas Bartolomėjus I pasirašė susitarimą dėl bendradarbiavimo steigiant naują, nepriklausomą Bažnyčią.

Nors šis dokumentas Ukrainos bažnyčiai ekliazistinės nepriklausomybės, arba autokefalijos, dar nesuteikia, P. Porošenka susitarimo pasirašymą pavadino itin svarbiu šaliai įvykiu.

Konstantinopolio ekumeninis patriarchas Bartolomėjus I savo ruožtu teigė, kad šis žingsnis padės įveikti trijų dešimtmečių senumo Ukrainos bažnyčios schizmą.

Po Sovietų Sąjungos žlugimo šalyje kūrėsi ne tik nacionalinės, bet ir Rusijos ortodoksų bažnyčiai pavaldžios bažnyčios.

J. Khashoggi kūnas buvo ištirpdytas

Ankara (ELTA) – Žurnalisto Jamal Khashoggi palaikai buvo ištirpdyti po to, kai jis buvo nužudytas ir supjaustytas į gabalus, sakė Turkijos pareigūnas.

Turkijos vyriausiasis prokuroras patvirtino, kad Saudo Arabijos žurnalistas J. Khashoggi buvo pasmaugtas spalio 2 d. vos tik įėjęs į savo šalies konsulatą Stambule, ir tai buvo iš anksto suplanuota operacija. Kaip teigiama, jo kūnas po nužudymo supjaustytas ir sunaikintas.

„Dabar matome, kad kūnas ne tik

Ukrainos prezidentas P. Porošenka ir patriarchas Bartolomėjus I pasirašė istorinį susitarimą. Unian nuotr.

Praėjusį mėnesį Konstantinopolio patriarchas atšaukė ilgiau nei 300 metų galiojusį įsaką, pagal kurį Ukraina buvo priskiriama Maskvos patriarchatui. Tai vertinama kaip reikšmingas žingsnis Ukrainos ortodoksų bažnyčios nepriklausomybės link.

Reaguodama į tokį Bartolomėjaus I sprendimą, Rusijos ortodoksų bažnyčia su Ekumeniniu patriarchatu nutraukė visus ryšius.

buvo supjaustytas į gabalus, jie atskratė kūno ištirpdydami jį“, – sakė Turkijos prezidento Recep Tayyip Erdogan patarėjas Yasin Aktay.

Saudo Arabijos valdžią kritikuojusio žurnalisto nužudymas sukėlė didžiulį tarptautinės bendruomenės pasipiktinimą ir paskatino tarptautines diskusijas dėl ginklų tiekimo Saudo Arabijai.

Saudo Arabijos generalinis prokuroras oficialiai patvirtino, kad žurnalisto žmogžudystė buvo tyčinė. Dėl nusikaltimo sulaikyta 18 įtariamųjų.

KALBA VAIKAI

Kai supyksta, tėtis groja gitara

Man tai nepatinka, kai mama ir tėtis dėl ko nors susiginčija. Tada mama nustoja kalbėtis su tėčiu, o tėtis pasidaro toks piktas, kad net baisu būna jo kokių nors saldinių paprašyti. Tada tėtis sėdi ir visą dieną skaito kokią nors knygą arba dar geriau – miega. Jis tada neina su manimi žaisti ir net knygutės man nepaskaito. Tada sako, kad jam liūdna ir jis turi pailsėti. Bet man nepatinka, kai tėtis taip ilsisi. Na ką, tada aš žaidžiu vienas arba dar kartais su močiute. O kai mama su tėčiu nesikalba, tai ir močiutė pas mus užsuka tik labai trumpam. Bet nieko, tada man leidžia pas močiutę važiuoti. Kartą močiutė mane pasiėmė ir aš net dvi dienas buvau pas ją. Kai parvažiavau namo, tai jau viskas gerai buvo. Tėtis ir mama jau kalbėjosi ir net manęs paklausė, ką aš veikiu ir ką valgiau pas močiutę. Aš tada parodžiau jiems mašiną, kurią man močiutė nupirko. Tėtis sakė, kad tokios dar niekur nematė.

Ažuolas, 4 metai

Kai mama ir tėtis susipyksta, tada mama iš karto paskambina savo sesei ir labai ilgai kalba su ja telefonu. O aš tada nieko nedarau, nes su tėčiu einu pasivažinėti riedučiais. Arba tėtis išeina į kitą kambarį ir labai gražiai groja gitara. Kartą tėtis nenorėjo persirengti savo purvinų kelnų. Tada mama supyko ir sakė, kad ji neis su juo į koncertą, nes jai labai nepatinka šitos kelnės. Kai tėtis pasakė, kad jis irgi neis į koncertą, ir nuėjo groti gitara, tai mama net pravirko, bet visai nesibarė. Aš paguodžiau mamą ir pasakiau, kad kitą kartą į koncertą mes abi eisime. Paskui mama jau nebeverkė ir mes išėjome į svečius pas Unę. Tėtis pasiliko namuose ir dar ilgai grojo tą gitara. Su Une aš žaidžiau, valgėme sausainius ir dar pūtėme muilo burbulus. Mama visą istoriją papasakojo Unės mamai. Kai parėjome, tėtis jau žiūrėjo filmą. Atrodo, kad jau nebepykė, na, gal dar truputį, bet labai neilgai. Tada tėtis ir mama susitarė, kad pirs kitus bilietus į kitą koncertą ir tada tai jau tikrai eis kartu to koncerto pasiklausyti.

Mileta, 4 metai

Mūsų šeimoje tai pyksta tik brolis. Jis dar mažas, ir kai nori valgyti, tada pyksta ir rėkia. Arba kai į kelnes prisisiusioja, tada irgi rėkia. Brolis tada pyksta, kad jo kelnės šlapios. Jis dar nieko nemoka pasakyti, todėl labai garsiai verkia. O kai brolis verkia, tada kartais supyksta ir senelis. Kartą senelis kalbėjo telefonu, tai brolis taip garsiai verkė, kad seneliui net nieko nesigirdėjo. Senelis supyko ir pasakė, kad brolis – mažas rėksnys. Bet paskui brolis nustoja verkti. Tai senelis tada susidraugavo su broliu ir net pasivaikščioti į lauką su juo išėjo. Bet kartą tėtis ir mama susipyko. Tada mama metė virtuvėje į sieną vieną kiaušinį. Išteplojo sieną, o tėtis tai labai juokėsi. Mama nesijuokė, nes labai pyko. Paskui tėtis nuvalė sieną ir dar atsiprašė mamos. Nežinau, kodėl atsiprašė, bet mama sakė, kad daugiau kiaušinių niekada nemėtys. Geriau jau išvirti kiaušinį ir suvalgyti.

Marija, 4 metai

Užrašė Aldona Atkočiūnaitė „Artuma“, 2017 m. Nr. 11

CHIRURGAI

PETRAS V. KISIELIUS, MD, FACS
INKSTŲ, PŪSLĖS, PROSTATOS
GYDYMAS BEI CHIRURGIJA
Center for Health
1200 S. York, Elmhurst, IL 60126
Tel. 331-221-9004

DANTŲ GYDYTOJAI

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.
DANTŲ GYDYTOJAS
Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą
Susitarti galima angliškai arba lietuviškai
4647 W 103 St, Oak Lawn, IL
Tel. 708-422-8260

AKIŲ LIGOS

ARAS ŽLIOBA, M.D.
AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA
219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

ADVOKATAI

Advokatas
GINTARAS P. ČEPĖNAS
6436 S. Pulaski Rd.,
Chicago, IL 60629
Tel. 773-582-4500
Valandos susitarus

A † A
VICTOR J. JONIKAS

JAV kariuomenės veteranas, mirė sulaukęs 84 metų. Buvo a. a. Alės vyras.

Nuliūdę liko vaikai: Leo, Antanas, Victor Jonikas ir Vida Kampra; anūikai Jason, Jillian, Johnny, Liam (anūkė Julia – a. a.); seserys Donna (vyras a. a. Henry) Varaneckas ir Stasė (vyras a. a. Rimas) Mickelevičius; dukterėčios Laura Mikaliūnas, Vita Mickelevičius bei sūnėnas Henry Varaneckas.

Velionis bus pašarvotas antradienį, lapkričio 6 d., nuo 2 val. p. p. iki 9 val. v. the Brady-Gill Funeral Home, 16600 S. Oak Park Ave., Tinley Park, IL. Laidotuvės – trečiadienį, lapkričio 7 d. Iš laidojimo namų 8:45 val. r. velionis bus palydėtas į St. Michael bažnyčią, kurioje 9:30 val. r. bus atnašaujamos Mišios už velionio sielą. Po Mišių – laidotuvės Šv. Kazimiero kapinėse.

Nuliūdusi šeima

Laidotuvių direktorius – Brady-Gill Funeral Home
tel. 708-614-9900, www.bradygill.com

www.draugas.org/mirties

Paremkite DRAUGAS FOUNDATION apsipirkdami **amazon smile**

I ŽINGSNIS.
SUSIEKITE SAVO
amazon.com PASKYRĄ
SU
**DRAUGAS
FOUNDATION**
PELNO NESIEKIANČIA
ORGANIZACIJA.
Prisijunkite per
smile.amazon.com
ir paieškoje suveskite
**DRAUGAS
FOUNDATION**.
Šį veiksmą pakanka
atlikti tik vieną kartą!

II ŽINGSNIS.
PAKEISKITE VISAS
ŽYMELES
(bookmarks)
IŠ amazon.com Į
smile.amazon.com
KASKART
apsipirkdami Amazon
internetinėje
parduotuvėje įsitikinkite,
kad jungiantės per
smile.amazon.com,
o ne
www.amazon.com
Jums jungiantis ir
apsiperkant per
www.amazon.com, Jūsų
parama DRAUGO
NEPASIEKS.

Jeigu jau apsipirkote AMAZON
internetinėje parduotuvėje
jungdamiesi per
smile.amazon.com,
ir kaip paramos gavėją nurodėte
**DRAUGAS
FOUNDATION**,
perkant kitus kartus, Jūsų
parama jau automatiškai
pasieks mus.

DRAUGAS
Nusivirdžiai dėkojame
už Jūsų paramą!

ATLANTIC Express Corp.

SIUNTINIAI Į VISĄ EUROPOS SĄJUNGĄ

Ukraina, Baltarusija, Moldova, Rusija

Greičiausi pristatymo terminai
Kiekviena dėžė nemokamai apdrausta \$100

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio šalis, automobilių pirkimą iš visų JAV aukcionų, asmens turto perkraustymą

Siuntinių paėmimas iš namų

Asmeninės siuntos
708-907-3000

Sekite savo siuntas:
AtlanticExpressCorp.com/tracking

Centrinio ofiso adresas
8801 S. 78TH AVE, BRIDGEVIEW, IL 60455

Siuntinių Priėmimo Vietos

Atlantic Express Centrinis Ofisas
8801 S. 78th Ave. Bridgeview, IL 60455
Tel: 708-907-3000

Pita
6551 South Cass Ave Westmont, IL 60559
Tel: 630-964-7882

Eurus Deli
22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137
Tel: 630-469-4299

Biomed
360 Townline Rd. Mundelein, IL 60060
Tel: 847-556-6676

Royal Petal
188 E. Wend St. Lemont, IL 60439
Tel: 630-257-0339

Excel Insurance
5150 W. Belmont Ave #4, Chicago, IL 60641
Tel: 773-777-4700

Romanian American Network
6201 W. Howard St. B3 Niles, IL 60714
Tel: 847-897-6710

Granitex
704 N. Larch Ave. Elmhurst, IL 60126
Tel: 630-888-1838

Harvest Fresh
(Vit. Booth) 100 E. Rand Rd. Arlington Hgts, IL 60004
Tel: 224-625-0331

Real Exteriors
3740 N. 25th Ave. Suite D Schiller Park, IL 60176
Tel: 847-671-1155

Lithuanian Plaza
9921 S. Roberts Rd., Palos Hills, IL 60465
Tel: 708-599-0866

Calos Caves
6501 W. Irving Park Rd. Chicago, IL 60634
Tel: 773-283-7701

Kurigaikščių Užėiga
6312 S. Harlem Ave. Summit, IL 60501
Tel: 708-594-5622

Biomed 2
4548 N. Harlem Ave. Harwood Heights, IL 60706
Tel: 773-656-2430

Kalyra
338 S. Rohlwing Rd. Palatine, IL 60074
Tel: 847-776-7766

Continental USA
2207 W Chicago Ave, Chicago, IL 60622
Tel: 773-489-9770

Ina Stankeviciene
Adresas: 2711 W. 71st Street Chicago, IL 60629
Tel: 773-476-5999

PAS MUS IR APLINK MUS

■ **Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo** bažnyčioje (2745 W. 44th St., Chicago, IL) lapkričio 11 d. 10 val. r. švęsime 32-ąjį eilinį metų sekmadienį. Eucharistijos šventimą atnašaus kunigas Gediminas Keršys. Lietuviškos šv. Mišios vyksta ir ketvirtadieniais 8:30 val. r. Maloniai kviečiame dalyvauti.

■ **Akademikai skautai kviečia visus į metinę šventę**, kuri vyks lapkričio 17 d., šeštadienį, 6:30 val. v. Chateau Orleans, 8025 S. Cass Ave, Darien, IL, 60561. Kviečiame iš anksto užsisakyti vietas, skambinant tel. 630-243-6302 arba el. paštu ausreles@comcast.net

■ **Lapkričio 25 d., sekmadienį, 12:30 val.** p. p. galerijoje „Siela“ (PLC, Lemonte)

vyks knygos „Lietuvos istorija“ angliškojo leidimo sutiktuvės. Knygą aptars dr. Robertas Vitas. Leidinio vertimas buvo paruoštas prof. Vytauto Černiaus redakcinės grupės ir išleistas JAV Lietuvių Bendruomenės iniciatyva. Kviečiame gausiai dalyvauti.

■ **Pasižymėkite kalendoriuose – Jaunimo** centro tradicinis pokylis vyks gruodžio 9 d. 2:30 val. p. p. Jaunimo centro didžiojoje salėje (5620 S. Claremont Av., Chicago, IL. 60636). 1:30 val. p. p. Jėzuitų koplyčioje bus aukojamos šv. Mišios už gyvus ir mirusius jėzuitus bei centro rėmėjus. Informacija tel. 708-447-4501 (Milda Šatienė), 312-493-8754 (Viktorija Šileika).

2018 m. lapkričio 18 d., sekmadienį, 11:30 val. r.
Čikagos lietuvių evangelikų liuteronų „Tėviškės“ parapija ir klubas „Alatėja“

KVIEČIA Į POPIETĘ – KONCERTĄ
skirtą Padėkos dienai ir šviesaus atminimo daktaro Algimanto Kelerto pirmųjų mirties metinių paminėjimui

Koncerte dalyvaus dainų atlikėja Emilija Pukevičiūtė

Maloniai prašome iš anksto pranešti apie dalyvavimą e. paštu teviskes.parapija@gmail.com arba Facebook'o paskyroje Tėvieskes Parapija

Parapijos adresas:
5129 Wolf Rd. Western Springs, IL 60558

Draugo fondas ir „Draugo“ laikraštis

š. m. lapkričio 11 d., sekmadienį, 1 val. p. p.

maloniai kviečia į Draugo fondo išleistos Juozo Skiriaus knygos

JAV LIETUVIŲ DARBAI LIETUVAI 1918–2018 metais

pristatymą

Ateitininkų namuose,
1380 Castlewood Dr.,
Lemont, IL

Dalyvaus autorius **prof. Juozas Skirius** (Lietuva). Knygą bus galima įsigyti. Vaisės.

Visuomenė maloniai kviečiama gausiai dalyvauti.

Lietuvos diplomatai lankė iškilių lietuvių kapus

URM nuotr.

Visų šventųjų dienos ir Vėlinių išvakarėse Lietuvos ambasados JAV darbuotojai aplankė Washingtone ir jo apylinkėse palaidotų Lietuvos diplomatų kapus. Buvo aplankyti Lietuvos nepaprastojo pasiuntinio ir įgaliotojo ministro Washingtone (1935–1957 m.) Povilo Žadeikio ir laikinojo reikalų patikėtinio (1957–1976 m.) Juozo Kajecko, poeto Henriko Radausko kapai.

Artėjant Visų šventųjų ir Vėlinių dienoms, Lietuvos konsulato New Yorke darbuotojai aplankė iškilios tarpukario Lietuvos diplomatės Magdalenos Avietėnaitės (1892–1984) ir Lietuvos visuomenės ir politinės veikėjos Jadvygos Tūbelienės (1891–1988) kapus Putnamo (Connecticuto valstija) vienuolyno Dangaus vartų kapinėse. Jie taip pat pagerbė Brooklyno Cypress Hills kapinėse (New Yorkas) palaidotų lietuvių, tarp jų Steigiamojo Seimo atstovės, 1926 m. Trečiojo Seimo vicepirmininkės, žurnalo „Motoris“ vyr. redaktorės Magdalenos Draugelytės-Galdikienės (1891–1979), žymaus lietuvių dailininko Adomo Galdiko (1893–1969), rašytojo Antano Škėmos (1911–1961) atminimą.

Minint Visų šventųjų dieną ir Vėlines, generalinis konsulas Los Angeles Darius Gaidys aplankė Lietuvos krepšinio krikštatėviu laikomo Prano Lubino (1910–1999), ilgamečio Lietuvos garbės generalinio konsulo Vytauto Čekanausko (1929–2009) kapus bei pagerbė kitų Los Angeles, Californijoje palaidotų lietuvių atminimą.

Lapkričio 2 dieną Lietuvos Respublikos ambasadorius Italijoje Ričardas Šlepavičius, Lietuvos ambasadorius prie Šventojo Sosto Petras Zapolskas, kiti diplomatai, Popiežiškosios lietuvių Šv. Kazimiero lietuvių kolegijos kunigai ir Italijos Lietuvių Bendruomenės nariai dalyvavo Mišiose istorinėse Verano kapinėse. Mišias už mirusius aukojęs Popiežiškosios Lietuvių Šv. Kazimiero kolegijos Romoje rektorius Audrius Arštikaitis kalbėjo apie tikinčiųjų santykį su istorine atmintimi ir bendruomenės vienybės palaikymą.

A. Škėmos kapas Brooklyno Cypress Hills kapinėse. FB nuotraukos

URM inf.

Darius Gaidys prie Prano Lubino kapo.